



Managementletter 2018

Gemeente Tynaarlo



29 januari 2018

BDO



Managementletter 2018

Gemeente Tynaarlo

Aan het college van burgemeester en wethouders
van de gemeente Tynaarlo
Postbus 5
9480 AA Vries

Groningen, 29 januari 2018
Kenmerk: RHB/LT/1044604/001

Geacht college,

In het kader van de aan ons verstrekte opdracht tot controle van de jaarrekening 2018 van de gemeente Tynaarlo brengen wij u met deze managementletter verslag uit over onze bevindingen naar aanleiding van onze interim controle. Voor een nadere omschrijving van onze opdracht, de reikwijdte en aanpak van onze controle en overige afspraken verwijzen wij naar onze opdrachtbevestiging.

In deze rapportage richten wij ons met name op mogelijke verbeterpunten in de bedrijfsvoering en de processen die wij hebben onderzocht in het kader van de controle van de jaarrekening en onze nulmeting. Dit heeft tot doel een bijdrage te leveren aan de interne beheersing en het zelf controlerend vermogen van uw organisatie.

Wij vertrouwen erop u met deze managementletter naar aanleiding van onze interim controle 2018 van dienst te zijn geweest. Wij willen de organisatie bedanken voor de prettige samenwerking en zijn vanzelfsprekend graag bereid een nadere toelichting te verstrekken.

Hoogachtend,

BDO Audit & Assurance B.V.
namens deze,

drs. R.H. (Rob) Bouman RA





Inhoudsopgave



1. Dashboard interim-controle 2018



2. Waarnemingen vanuit onze natuurlijke advies rol



3. Bevinding significante processen



4. Informatiebeveiliging



1. Dashboard interim-controle 2018

Uw interne beheersing	IT beheersing	Scorecard belangrijkste processen																				
<ul style="list-style-type: none"> In het kader van onze controle hebben wij de effectiviteit van relevante processen beoordeeld (zie overzicht hiernaast). Wij kunnen niet altijd steunen op de interne beheersing in de processen (inclusief IT). De VIC en onze controle is hierdoor hoofdzakelijk gegevensgericht en achteraf. Voor de gedetailleerde procesbevindingen verwijzen wij naar bijlage A van deze managementletter. Wij hebben drie extra bevindingen ten opzichte van de managementletter 2017. De risico's als gevolg van de drie nieuwe bevindingen inzake het personeelsproces, het sociaal domein en de omgevingsvergunningen kunnen zonder veel extra inspanningen gegevensgericht worden gecontroleerd. 	<ul style="list-style-type: none"> De gemeente Tynaarlo zet in op IT beheersing. Wij hebben vastgesteld dat de gemeente Tynaarlo opvolging heeft gegeven aan diverse bevindingen met betrekking tot de IT beheersing, welke gerapporteerd zijn in de managementletter 2017. Wel wordt opgemerkt dat de IT-beheersing in 2018 nog onvoldoende is om op te kunnen steunen in het kader van de jaarrekeningcontrole. Voor onze detailbevindingen verwijzen wij naar bijlage B van deze managementletter. Graag blijven wij met u in gesprek over uw ambitieniveau hierin en welke verbeteringen in onze optiek nog doorgevoerd kunnen worden. 	 <p>Opzet B Bestaan AO/IB</p> <table border="1"> <tr><td>Planning & Control</td><td>✓</td></tr> <tr><td>Inkoop en aanbestedingen</td><td>○</td></tr> <tr><td>Personeel</td><td>○</td></tr> <tr><td>Belastingopbrengsten</td><td>✓</td></tr> <tr><td>Omgevingsvergunningen</td><td>○</td></tr> <tr><td>Subsidieverstreking</td><td>○</td></tr> <tr><td>Grondexploitatie</td><td>✓</td></tr> <tr><td>Participatievnet</td><td>✓</td></tr> <tr><td>Jeugdzorg</td><td>○</td></tr> <tr><td>WMO</td><td>○</td></tr> </table> <p> ✓ = voldoende ○ = verbeteringen mogelijk/noodzakelijk </p>	Planning & Control	✓	Inkoop en aanbestedingen	○	Personeel	○	Belastingopbrengsten	✓	Omgevingsvergunningen	○	Subsidieverstreking	○	Grondexploitatie	✓	Participatievnet	✓	Jeugdzorg	○	WMO	○
Planning & Control	✓																					
Inkoop en aanbestedingen	○																					
Personeel	○																					
Belastingopbrengsten	✓																					
Omgevingsvergunningen	○																					
Subsidieverstreking	○																					
Grondexploitatie	✓																					
Participatievnet	✓																					
Jeugdzorg	○																					
WMO	○																					
Verloop jaarrekeningcontrole	Vooruitblik jaarrekeningcontrole	Detailbevindingen (zie bijlage A)																				
<ul style="list-style-type: none"> De interimcontrole, onderdeel van de jaarrekeningcontrole, verliep minder efficiënt dan vorig jaar. Op basis van het verloop van de interimcontrole zijn wij in gesprek hoe we er samen voor kunnen zorgen dat het vervolg van de interim- (testwerkzaamheden) en jaarrekeningcontrole 2018 efficiënt verloopt. De gemeente Tynaarlo geeft aan dat men er alles aan zal doen om te zorgen voor een efficiënte eindejaarscontrole. 	<ul style="list-style-type: none"> Wij hebben in detail een planning met de organisatie afgestemd op basis van onze 'vier kwartalenaanpak'. De grondexploitatie zijn geactualiseerd waarbij rekening is gehouden met de projectgebonden risico's, het effect hiervan op 2017 is reeds verwerkt in de najaarsnota 2018 Het risico bestaat nog steeds dat opdrachten ten onrechte niet Europees worden aanbesteed. Dit risico wordt in het inkoopproces van de gemeente Tynaarlo in opzet onvoldoende afgedekt. Daarom dient er voor de jaarrekeningcontrole weer een uitgebreide spendanalyse te worden uitgevoerd. De controle van het sociaal domein was in de afgelopen jaren een intensief traject. Graag blijven wij in gesprek over de controleaanpak in 2018. 	 <p>Matrix van Detailbevindingen (zie bijlage A) met Impact (Y-axis) en Risico (X-axis):</p> <ul style="list-style-type: none"> Y-axis: HOOG, IMPACT, LAAG X-axis: LAAG, RISICO, HOOG Bevindingen: 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, B1, B2, B3, B4 																				

2. Waarnemingen vanuit onze natuurlijke advies rol



2.1 Organisatieontwikkeling en verloop
jaarrekeningcontrole



2.2 Audit en interne controle

2.3 Actualiteiten BBV



2.4 Aandachtspunten jaarrekening 2018

2.1 Organisatieontwikkeling en verloop jaarrekeningcontrole

De gemeente Tynaarlo is als organisatie in ontwikkeling

De interimcontrole is niet efficiënt verlopen

Doel is om toe te werken naar een situatie waarbij de verantwoordelijkheid voor de interne beheersing bij de eenheden ligt en waarbij de interne controle vaststelt dat dit zo is.

Organisatie in ontwikkeling

De gemeente Tynaarlo als organisatie is in ontwikkeling. Hiervoor is onder andere de organisatievisie 'Koers!' geschreven. Daarin wordt ook beschreven dat sprake is van een dynamische omgeving en dat dit kan leiden tot verschuivingen in het takenpakket van medewerkers.

Verloop jaarrekeningcontrole

De interimcontrole 2018 is, mede door een aantal personele wisselingen, niet efficiënt verlopen; de controle is (gedeeltelijk) uitgesteld en niet alle stukken waren volledig beschikbaar. Een belangrijke oorzaak hiervan is dat een tweetal ervaren krachten met kennis ten aanzien van de (interne) controle en totstandkoming van de jaarrekening andere functies hebben gekregen. Hierdoor is de samenwerking duidelijk minder soepel en automatisch verlopen. Dit kan eveneens een risico betekenen voor het proces rondom de totstandkoming en controle van de jaarrekening en wij hebben onze zorgen hierover met het college gedeeld. Wij zijn in gesprek om te voorkomen dat de eindejaarscontrole ook inefficiënt verloopt. Als de afspraken niet worden nagekomen en de oplevering niet volledig is, kunnen wij niet garanderen dat de afgesproken deadlines worden gehaald. Tevens zou dit kunnen leiden tot extra werkzaamheden en kosten van onze kant en dat voorkomen wij graag. De gemeente Tynaarlo geeft aan dat men er alles aan zal doen om te zorgen voor een efficiënte eindejaarscontrole.

Doorontwikkeling verbijzonderde interne controle

Wij hebben in onze managementletter 2017 gerapporteerd over de werkzaamheden van de Verbijzonderde Interne Controle van de gemeente Tynaarlo. Wij zagen een goede ontwikkeling waarbij de interne controle meer aandacht kreeg en de meerwaarde voor de eigen organisatie werd vergroot. Wij hadden verwacht dat deze positieve lijn zich zou doorzetten in 2018 met onder andere het eerder beschikbaar zijn van bevindingen en uitkomsten. Dit hebben wij gedurende onze interimcontrole echter in mindere mate gemerkt. Wij constateren dat de interne controles kritisch en zorgvuldig worden uitgevoerd, maar zich niet altijd richten op procesbeheersing, maar meer op uitkomsten (zijn er al dan niet (rechtmatigheids-)fouten gemaakt). Om de interne controles meer toegevoegde waarde te geven, adviseren wij om de interne controle door te ontwikkelen van de huidige gegevensgerichte naar een organisatorische controleaanpak. Dit kan onder andere bereikt en versterkt worden door het opstellen van procesbeschrijvingen en het uitvoeren van lijncontroles en proceduretests.

Drie varianten verbijzonderde interne controle

In de volgende paragraaf hebben wij voor u uitgewerkt welke drie varianten er zijn voor de verbijzonderde interne controle in relatie tot de jaarrekeningcontrole. Samen met de gemeente Tynaarlo concluderen wij dat het op dit moment niet realistisch is om te voldoen aan de eisen van de COS 610 c.q. en dat dit op korte termijn ook niet het streven is / moet zijn. Voor enige processen is de kwaliteit zodanig dat in goede samenwerking gebruik kan worden gemaakt van de door de VIC (in overleg met ons) voorbereide werkzaamheden; ofwel de tweede variant.

2.2 Audit en Interne Controle (1)

- 3 varianten van VIC:
- Voldoen aan COS610
 - Gegevensgericht
 - Geen VIC

Diverse voor- en nadelen voor inrichting VIC

Data-analyse en process mining steeds vaker toegepast

Verbijzonderde Interne Controle

De afgelopen jaren is veel discussie geweest over de eisen die gesteld moeten worden aan de onafhankelijkheid, positie en kwaliteit van de Verbijzonderde Interne Controle (VIC) en de wijze waarop organisaties en accountants hierin kunnen samenwerken. Wij onderscheiden hierbij een aantal varianten / situaties voor een organisatie:

1. De VIC voldoet aan de eisen van COS 610
2. De VIC werkt samen met de accountant in de uitvoering van gegevensgerichte controles (handmatig of op termijn via data-analyse / process mining)
3. De organisatie kiest er voor om geen VIC uit te voeren of besteedt dit uit (accountant, derde partij)

Aan bovengenoemde varianten zijn diverse voor- en nadelen verbonden, die wij hier kort zullen toelichten. Daarbij is het van belang dat de gemeente Tynaarlo een bewuste keuze maakt, rekening houdend met de ambities, specifieke situatie / fase waarin de organisatie zich bevindt, beschikbare capaciteit, kosten versus baten, etc.

AD 1) VIC voldoet aan COS 610

De COS 610 zijn controlestandaarden van accountants waarin de eisen / voorwaarden zijn uitgewerkt, waaraan de VIC moet voldoen teneinde hier als accountant gebruik van te kunnen maken. Hoewel dit controlestandaarden van accountants zijn, kunnen deze ook goed als norm voor de gemeente Tynaarlo worden toegepast. De voorwaarden gaan onder meer over de onafhankelijkheid en positie in de organisatie, de kwaliteit van medewerkers, de kwaliteitsprocedures van de VIC, de communicatie en rapportages en de uitvoering van de werkzaamheden. Als een organisatie in staat is aan deze eisen te voldoen, betekent dat (zeer waarschijnlijk) ook dat de VIC zodanig is ingericht, dat deze gedurende het jaar grip houdt op het functioneren van de interne beheersing in de organisatie. Als accountant kunnen wij dan beperktere reviews doen op de werkzaamheden van de VIC.

Ad 2) VIC werkt samen met accountant en voert gegevensgerichte controles uit

Indien een organisatie niet kan voldoen aan COS610, kan nog steeds wel op een efficiënte wijze worden samengewerkt met de accountant. De VIC toetst dan, op basis van selecties en werkprogramma's van de accountant, achteraf de belangrijke beheersmaatregelen. In deze situatie moet de accountant alle werkzaamheden zelfstandig beoordelen en reperformen. Steeds vaker zien wij dat deze controle plaatsvinden op basis van data uit geautomatiseerde systemen en applicaties; de zogenaamde data-analyse en/of process mining.

Ad 3) De VIC wordt uitbesteed aan een externe accountant of derde partij

Steeds vaker zien wij dat (kleinere) organisaties de VIC uitbesteden omdat ze de kennis of capaciteit niet hebben, de continuïteit en kwaliteit van de VIC moeilijk kunnen borgen en het ook niet als kernactiviteit zien. Daarmee verdwijnt de VIC als intern beheersinstrument en nemen beheersmatige risico's toe, maar worden wel directe personeelskosten bespaard. In geval van een ontwikkeling naar een verantwoording omtrent de rechtmatigheid door het college is dit vanzelfsprekend geen optie meer. In dat geval worden bij deze optie de kosten van externen derhalve hoger.



2.2 Audit en Interne Controle (2)

Met ingang van verslagjaar 2021 moet het college een (onderbouwde) mededeling doen omtrent rechtmatig handelen

Mededeling door college vraagt om aanscherpingen in de interne beheersing t.a.v. rechtmatigheid

Vernieuwing accountantscontrole - rechtmatigheidsverklaring college

In het VNG-rapport 'Vernieuwing accountantscontrole gemeenten' (juli 2015) is benadrukt dat het college primair verantwoordelijk is voor de naleving van wet- en regelgeving en dat de Gemeenteraad verantwoordelijk is voor het toezicht hierop. In de huidige situatie, waarin de accountant een rechtmatigheidsverklaring verstrekt, lijkt de verantwoordelijkheid bij de accountant te liggen of lijkt het er op dat het college zich moet verantwoorden aan de accountant. Om daar verandering in aan te brengen heeft commissie Depla de aanbeveling gedaan dat het college een rechtmatigheidsverklaring opneemt in de jaarrekening. In de mei- circulaire 2018 van het gemeentefonds (paragraaf 4.5) is aangegeven dat dit naar verwachting met ingang van verslagjaar 2021 zal worden ingevoerd.

Belangrijk argument om de bedoelde vernieuwing door te voeren is het democratisch proces. Het college is immers uiteindelijk verantwoordelijk voor de naleving van de wet- en regelgeving en dan is het zinvol de discussie over de rechtmatigheid hiervan te laten plaatsvinden tussen college enerzijds en Gemeenteraad anderzijds. Het ministerie wil dit najaar starten met een pilot. Mede afhankelijk van de resultaten van de pilot wordt besloten of en op welke wijze de rechtmatigheidsverantwoording zal worden ingevoerd. Het ministerie van Binnenlandse Zaken zal de commissie BBV, de VNG, het IPO en de NBA betrekken in de nadere uitwerking van deze verplichting.

Om deze verplichting te kunnen invoeren moet de Gemeentewet, het Besluit Accountantscontrole Decentrale Overheden (BADO), de Kadernota rechtmatigheid, etc. nog worden aangepast. Uitgaande van de invoeringsdatum 2021, betekent dit dat er nog ruim 2 jaren zijn om dit voor te bereiden. Dat betekent ook dat wij als accountant de rechtmatigheidscontrole nog tenminste over de boekjaren 2018 t/m 2020 zullen uitvoeren.

De wijziging in de verantwoordelijkheden ten aanzien van rechtmatigheid betekent niet dat er minder rechtmatigheidscontroles moeten uitgevoerd, maar dat het college deze zelfstandig / intern moet inrichten, uitvoeren, controleren en rapporteren. In feite wordt de verklaring van het college daarmee een zogenaamde In Control Statement (ICS) ten aanzien van rechtmatigheid. Als accountant zullen wij die werkzaamheden vervolgens toetsen, teneinde te kunnen controleren en verklaren dat de rechtmatigheidsverklaring van het college een getrouw beeld geeft.

Wij denken graag met u mee over de opzet van een projectplan gericht op de invoering van deze In Control Statement / rechtmatigheidsverklaring, mede in relatie onze opmerkingen inzake de Verbijzonderde Interne Controle (VIC) bij de gemeente.



2.3 Actualiteiten BBV (1)

Drie stellige uitspraken
inzake rente

BBV Actualiteiten

De wijzigingen in het Besluit Begroting en Verantwoording van gemeenten en provincies (BBV) lijken dit jaar beperkt. Wij lichten ter voorbereiding op het jaarrekeningtraject 2018 hieronder enkel zaken kort toe.

Notitie rente

De bepalingen en richtlijnen van deze notitie treden in werking met ingang van het begrotingsjaar 2018. De notitie bevat drie stellige uitspraken:

- Het aantrekken en verstrekken van een lening betreft een treasury activiteit. De met deze activiteit gepaarde rentelasten en rentebaten behoren op het taakveld Treasury. Indien een lening specifiek is aangetrokken voor een project of (door)verstrekking (één op één doorlening), is sprake van projectfinanciering.
- Als er wel een rentevergoeding over het eigen vermogen en/of de voorzieningen wordt berekend, dan is deze vergoeding maximaal het rentepercentage dat is gebaseerd op het gewogen samenstel van de (bruto) externe rentelasten over het totaal van de lang en kort aangetrokken financieringsmiddelen.
- De omslagrente wordt berekend door de aan de taakvelden toe te rekenen rente (in Euro's) te delen door de boekwaarde per 1 januari van de vaste activa die integraal zijn gefinancierd. De omslagrente moet vervolgens op consistente en eenduidige wijze worden toegerekend aan de individuele activa. Het is niet toegestaan om per investering of taakveld te differentiëren in het toe te rekenen rentepercentage. Het bij de begroting (voor)gecalculeerde omslagrentepercentage mag binnen een marge van 0,5% worden afgerond. Indien de werkelijke rentelasten in Euro's die over een jaar aan taakvelden hadden moeten worden doorbelast afwijken van de rentelasten in Euro's die op basis van de voorgerecalculeerde renteomslag aan de taakvelden zijn toegerekend, dan kan de gemeente besluiten tot correctie. Correctie is verplicht gesteld indien deze afwijking groter is dan 25%.

De commissie BBV adviseert het renteschema uit deze notitie in de paragraaf financiering van de begroting en jaarstukken op te nemen. Hiermee wordt inzicht gegeven in de rentelasten externe financiering, het renteresultaat en de wijze van rentetoerekening. De gemeente Tynaarlo is voornemens dit in de jaarstukken op te nemen en wij zullen bij de eindejaarscontrole controleren of de notitie rente juist is verwerkt door de gemeente Tynaarlo.

2.3 Actualiteiten BBV (2)

Notitie MVA doet stellige uitspraken t.a.v. achterstallig onderhoud en recente beheersplannen

Relatie notitie MVA en asset management

Vraag: op welke wijze is asset management georganiseerd?

Notitie Materiële vaste activa en asset management

Onderstaande bepalingen en richtlijnen zijn een aanscherping ten opzichte van eerder gepubliceerde notities en treden in werking met ingang van het begrotingsjaar 2019. Vooruitlopend hierop willen wij de wijzigingen alvast toelichten:

- **Hersteltermijn achterstallig onderhoud :** In geval van achterstallig onderhoud, waarbij sprake is van kapitaalvernietiging en/of onveilige situaties, wordt er op basis van artikel 44 lid 1a BBV een voorziening gevormd. Wanneer een gemeente over onvoldoende middelen beschikt om een voorziening te vormen, wordt het achterstallig onderhoud, daadwerkelijk en financieel, binnen een termijn van maximaal vier jaar ingelopen.
- **Recent beheerplan :** Een beheerplan dient recent te zijn. Onder een recent beheerplan wordt een beheerplan verstaan van maximaal vijf jaar oud ten opzichte van het verslagleggingsjaar. Deze vijf jaar dient te worden gehanteerd als richttermijn waar gemotiveerd van kan worden afgeweken. Een gemotiveerde afwijking houdt in dat deze motivatie is geautoriseerd door de raad en verantwoord is in de paragraaf 'Onderhoud kapitaalgoederen' van de begroting en de jaarstukken. Tussentijdse bijstelling van het beheerplan binnen de vijf jaar is verplicht, indien een belangrijke afwijking is opgetreden in de staat van het onderhoud.

Met bovengenoemde notitie MVA komt meer nadruk te liggen op achterstallig onderhoud en de beheersplannen met betrekking tot de gemeentelijke activa (ofwel assets). In dit kader wordt de noodzaak van een adequaat asset management (nog) zichtbaarder. Onder asset management wordt verstaan "de systematische en gecoördineerde activiteiten waarmee een organisatie haar bedrijfsmiddelen optimaal beheert (vanaf de investering) en prestaties, risico's en kosten over de levensduur volgt met als doel een optimale bijdrage te leveren aan de strategie van de organisatie".

Dit leidt, naast de vraag waar/in hoeverre de gemeente opvolging geeft aan de notitie MVA, ook tot de vraag hoe het asset management is georganiseerd voor de (belangrijkste) assets van de gemeente. Asset management en het beheer en onderhoud van activa heeft tot dusver voor ons als accountant geen of beperkte aandacht in de controle gekregen, omdat volgens de BBV onderhoudslasten mogen worden afgedekt in de begroting en niet persé hoeven te worden voorzien in de jaarrekening van de gemeenten. Om die reden is de controle van de volledigheid van de onderhoudsvoorziening (of geactiveerd onderhoud volgens de componentenmethode) en het beheer van activa geen specifiek onderdeel in onze controle, terwijl er wel grote financiële stromen mee gemoeid zijn (zowel investeringen als onderhoudsuitgaven). De provincie houdt toezicht op de begroting en beheersplannen.

De impact op de jaarrekening 2018 van de gemeente Tynaarlo van deze notitie is beperkt, aangezien deze in werking treedt met ingang van het begrotingsjaar 2019. Omdat asset management tijd in beslag neemt, hebben wij nu alvast de aanstaande wijzigingen en verwachtingen voor 2019 toegelicht. De gemeente Tynaarlo gaat hier mee aan de slag.

2.4 Aandachtspunten jaarrekeningcontrole (1)

Kwartalen aanpak BDO

Planning en gemaakte afspraken

Wij zijn met u een planning overeengekomen waarin wij onze kwartalen aanpak hebben verwerkt. Op hoofdlijnen betekent dit het volgende:

- In januari verrichten wij zo veel mogelijk onze detailcontroles. Bij de uitvoering van onze detailcontroles sluiten wij zo veel mogelijk aan bij de werkzaamheden van de IC-functionaris. Wij zullen in overleg met u treden inzake de controle van de naleving van de Europese aanbestedingsregels (zgn. spendanalyse) en de mogelijke impact hiervan voor de jaarrekening. Ook blikken we, indien mogelijk, vooruit op bijzondere en complexe jaarrekeningposten. Hiermee kan worden bereikt dat aandachtspunten tijdig worden gesignaleerd en dat de druk op de jaarrekening wordt verminderd. Daarbij kunt u denken aan afstemmingen met betrekking tot de aandachtspunten vanuit het controleprotocol, bijzonderheden in voorzieningen en de uitgangspunten van de bouwgronden in exploitatie.
- In maart/april zal de eindejaarscontrole worden uitgevoerd.
- Afronding van de jaarrekeningcontrole vindt plaats in mei/juni.

Wij gaan er vooralsnog van uit dat wij, ondanks de personele wisselingen, deze planning kunnen realiseren.

Projectgebonden risico's grondexploitatie is nader uitgewerkt

Verwerking projectgebonden risico's grondexploitatie

In de BBV is de te hanteren systematiek met betrekking tot winstneming bij grondexploitaties gewijzigd met ingang van de jaarrekening 2017. Als gevolg van deze wijzigingen is in de jaarrekening 2017 van de gemeente Tynaarlo een aanvullende winst verantwoord, echter de grondexploitaties zijn toen niet in zijn geheel geactualiseerd omdat pas laat in het jaarrekeningtraject de impact van de gewijzigde regelgeving duidelijk werd. In 2018 zijn de grondexploitaties geactualiseerd, waarbij rekening is gehouden met deze gewijzigde regelgeving en project specifieke risico's. Als gevolg hiervan heeft de gemeente Tynaarlo berekend dat een correctie plaats dient te vinden op de in 2017 verantwoorde winstneming. Dit is reeds verwerkt in de najaarsnota 2018.

Tijdige beschikbaarheid verantwoordingen zorgaanbieders

Verantwoording sociaal domein

Met ingang van 2017 is de jeugdhulp gedecentraliseerd, met als gevolg dat de gemeente Tynaarlo zelfstandig de controles rondom de Jeugdwet moet uitvoeren. De controle van het sociaal domein was in 2017 een intensief traject, met een aantal resterende fouten en onzekerheden.

In 2017 en 2018 zijn controles in het proces aangebracht ten aanzien van de levering van de zorg: een positieve ontwikkeling. Desondanks blijft de controle op de prestatielevering binnen het sociaal domein, mede door de afhankelijkheid van zorgaanbieders, een belangrijk aandachtspunt. Graag blijven wij in overleg over de controleaanpak 2018 om tijdig te kunnen beoordelen wat de effecten hiervan zijn.

2.4 Aandachtspunten jaarrekeningcontrole (2)

Relevante vragen n.a.v. notitie MVA en asset management

Position Paper inzake analyse assets noodzakelijk

In de najaarsnota is een voorziening begraven opgenomen

Reserve vs voorziening pensioenverplichting wethouders

Notitie Materiële vaste activa en asset management

Mede naar aanleiding van de ontwikkelingen in de BBV (zie 2.3), hebben wij kennis genomen van de paragraaf onderhoud kapitaalgoederen in de jaarrekening 2017 en de gemeente gevraagd een analyse op hoofdlijnen op te stellen over het assetmanagement is geregeld ten aanzien de hoofdcategorieën van de gemeentelijke bezittingen. Op basis van de jaarrekening 2017 betreft dit dan met namen woonruimten, bedrijfsgebouwen, grond- weg- en waterbouwkundige werken, vervoermiddelen en machines/installaties.

Belangrijke vragen vanuit het perspectief van assetmanagement en de notitie MVA betreffen:

- Zijn alle wezenlijke activa / assets geregistreerd in een activaregister, ook die eventueel off balance staan, geen boekwaarde meer hebben, in het verleden niet geactiveerd zijn en/of weinig/geen boekwaarde meer hebben? In hoeverre zijn inventarisaties hiervan actueel?
- Bestaan er t.a.v. deze assets actuele beheersplannen? Zo ja, van welk jaar dateren die, hoe worden die geactualiseerd en met welke frequentie?
- Leiden de beheersplannen tot een (materieel) goede inschatting van de lasten in de jaarrekening en/of begroting en wordt dit intern gemonitord?
- Hoe zijn deze inschattingen financieel verwerkt / gedekt?
- Zijn er adequate voorzieningen getroffen voor achterstallig onderhoud danwel zijn de onderhoudskosten adequaat afgedekt in meerjarenperspectief?
- Zitten hier mogelijk nog (significant) risico's en mogelijke tekorten in?

Wij adviseren de gemeente Tynaarlo een goede analyse (position paper) te maken, zowel t.a.v. een eventuele voorziening achterstallig onderhoud als t.b.v. de paragraaf onderhoud kapitaalgoederen.

Voorziening Begraven

Het BBV heeft recentelijk een antwoord verstrekt over de vraag wanneer een voorziening voor begraafrechten in de jaarrekening moet worden verwerkt. De gemeente Tynaarlo heeft een berekening opgesteld op basis waarvan de voorziening Begraven is gebaseerd die met ingang van 2018 zal worden getroffen. Deze is reeds opgenomen in de najaarsnota.

Reserve pensioenverplichting wethouders

De gemeente Tynaarlo heeft in de afgelopen jaren in de jaarrekening een reserve pensioenverplichting wethouders verantwoord. Op basis van de BBV en de huidige documentatie zijn wij van mening dat dit een voorziening zou moeten zijn aangezien de gemeente als werkgever de verplichting heeft de pensioenafspraken na te komen met haar (voormalig) werknemers.



3. Bevindingen significante processen



3.1

Onze controleaanpak transparanter

3.3

Detailbevindingen

3.2

Effectiviteit processen



3.1 Onze controle nog transparanter

- Onderkende risico's:
- Management override
 - Aanbestedingen
 - Waardering grex
 - ICT

Wij beoordelen acht processen

Inleiding

Zoals afgelopen jaar aangegeven, nemen de eisen die worden gesteld aan de accountantscontrole toe. Wij vinden het daarom van groot belang dat wij inzicht geven in de normen en verwachtingen ten aanzien van onze controle en de vertaling hiervan specifiek voor de gemeente Tynaarlo. Alleen dan gaat de discussie niet alleen over de kwaliteit van de accountantscontrole, maar vooral ook over de wijze waarop de gemeente hiervan kan profiteren. In deze managementletter hebben wij daarom meer in detail uitgelegd op welke wijze wij de controle hebben ingericht en welke afwegingen wij daarbij maken. Wij doen dat door in deze paragraaf onze risico-inschatting, belangrijkste processen, controleaanpak en afwegingen te beschrijven.

Onze inschatting van de risico's en belangrijkste processen

In het kader van de controle van de jaarrekening 2018 en onze aanpak hebben wij een zogenaamde initiële risico-inschatting gemaakt. Wij zien de volgende potentiële risico's in de controle van de jaarrekening van de gemeente Tynaarlo:

- ✓ In onze controlestandaarden (NV COS) wordt expliciet het risico van management override (bewuste beïnvloeding door bestuur of management van de jaarcijfers) al belangrijk te onderkennen theoretisch risico benoemd. Als accountant moeten wij in onze werkzaamheden hier specifiek aandacht aan besteden. Wij zijn van mening dat binnen de gemeente de mogelijkheden, om buiten de getroffen interne beheersmaatregelen invloed uit te oefenen op de in de jaarrekening gepresenteerde uitkomsten, beperkt zijn. Om het resterende risico te beperken beoordelen wij schattingsprocessen en bijzondere journaalposten in detail.
- ✓ Het niet naleven van de Europese aanbestedingsregels.
- ✓ Onjuiste waardering bouwgronden in exploitatie.
- ✓ De gevolgen van ongeautoriseerde handelingen in de IT systemen.

In onze aanpak is de insteek, daar waar mogelijk te steunen op de interne beheersing in de significante processen van de gemeente Tynaarlo. Dit noemen wij een zogenaamde systeemgerichte aanpak, waarbij wij kunnen steunen op toereikende maatregelen in uw processen en systemen. Daarbij maken wij, indien mogelijk, gebruik van uw eigen verbijzonderde interne controle (VIC). In het kader van onze controle hebben wij de volgende processen beoordeeld:

1. Het planning & control proces
2. Het inkoopproces (incl. aanbestedingen)
3. Het personeelsproces
4. Het proces omtrent omgevingsvergunningen
5. Het proces omtrent IT/automatisering
6. Het proces van subsidieverstrekking
7. Het inkoopproces (incl. aanbestedingen)
8. De processen rondom het sociaal domein (WMO en Jeugd)

Natuurlijk zijn er meerdere processen te onderkennen, ook met financiële gevolgen. Voorbeelden zijn het proces t.a.v. het beheer van de algemene uitkering, het treasury-proces en diverse kleinere (schattings-) processen. Op basis van onze ervaring, de kwaliteit en omvang van deze processen en om efficiency redenen hebben wij deze echter niet procesmatig / systeemgericht getoetst, maar zullen wij (achteraf) gegevensgerichte werkzaamheden uitvoeren. Bij de voorbereiding van de jaarrekening controle maken wij, evenals voorgaande jaren, afspraken over de resterende werkzaamheden, aanpak en de hiervoor benodigde informatie.

3.1 Onze controle nog transparanter

Per proces toetsen:

- AO/IB
- IT maatregelen
- VIC

Uitwerking controlestrategie per proces

Voor elk proces beoordelen wij de volgende onderdelen:

- AO/IB : Is sprake van een actueel en toereikend procesbeschrijving met voldoende beheersmaatregelen?
- IT maatregelen : Zijn in en rondom het systeem voldoende waarborgen getroffen ten aanzien van de betrouwbaarheid van de gegevensverwerking.
- VIC : Heeft de VIC de interne beheersmaatregelen getoetst en kunnen wij daar gebruik van maken.

Indien al deze vragen positief kunnen worden beantwoord, is de organisatie optimaal in control en kunnen ook wij gebruik maken van uw eigen interne beheersing. De vaak tijdrovende en gedetailleerde gegevensgerichte werkzaamheden (die ook nog eens achteraf plaatsvinden), kunnen dan beperkt blijven tot een minimum.

Om nog beter te communiceren over onze verwachtingen en beoordeling van de processen hebben wij in de bijlage A per proces op één A4 onze controlestrategie weergegeven. In 4 blokken geven wij (niet limitatief) het volgende weer:

1. Welke uitgangspunten en verwachtingen hebben wij ten aanzien van een proces?
2. Wat zijn de belangrijkste interne beheersmaatregelen in het proces en zijn deze wel/ niet toereikend?
3. Wat betekent dit voor ons beeld van dit proces en onze aanpak; ofwel kunnen wij, in combinatie met onze bevindingen t.a.v. de IT, steunen op dit proces (systeemgerichte controle) of is dat op onderdelen niet mogelijk (gegevensgerichte controle aanpak)?
4. Welke gegevensgerichte controles zijn dan nog aanvullend noodzakelijk?

Met deze aspecten willen wij op een nog transparante wijze communiceren over onze uitgangspunten, aanpak en afwegingen per proces. Vervolgens kunnen wij op basis hiervan ook in goed overleg bepalen welke aanvullende gegevensgerichte werkzaamheden nog nodig zijn en daar concrete afspraken over maken.

Het is van belang te beseffen dat wij niet alle uitgangspunten, voorwaarden, beheersmaatregelen en afwegingen op één A4 kwijt kunnen. Deze sheets moet dus niet als limitatief worden gezien, maar hebben tot doel onze controlestrategie en onze aanpak (vanuit het digitaal dossier) beter te communiceren met onze klanten.

Vanzelfsprekend geven wij, evenals in voorgaande jaren, vanuit onze natuurlijke adviesrol aanbevelingen op welke wijze verbeteringen in de interne beheersing mogelijk zijn. Dit ligt per proces vast in de detailbevindingen.

Daarbij is het wel van belang dat de gemeente zelf de keuze maakt welke mix van interne beheersingsmaatregelen (en dus ook risico's) u acceptabel en optimaal vindt. Onze controle-aanpak en advisering zullen wij daarop afstemmen. In het vervolg geven wij ons totaalbeeld van de significante processen en het overzicht van de detailbevindingen.

3.2 Effectiviteit processen

- Interne beheersorganisatie (AO/IB) in opzet voldoende
- ITGC's in ontwikkeling maar nog niet sluitend
- VIC werkzaamheden voor meeste processen ingeregeld, uitkomsten over 2018 nog niet beschikbaar

Wij kunnen v.w.b. onze aanpak niet steunen op de interne beheersing; onze aanpak is daarmee hoofdzakelijk gegevensgericht.

Samenvatting effectiviteit van de processen

In onderstaand overzicht geven wij weer in hoeverre de processen voldoen aan de genoemde normen: (zie ook hoofdstuk 4 t.a.v. IT)

	Opzet & bestaan AO/IB	Werking AO/IB	ITGC	VIC	Conclusie t.a.v. de controle-aanpak
Planning & Control	✓	✓	n.v.t.	n.v.t.	Er is sprake van een adequaat functionerende P&C cyclus.
Inkoop en aanbestedingen	○	✓	✗	o.h.	De borging van de naleving van de aanbestedingsregels en prestatielevering zijn belangrijke aandachtspunten. Van het onderdeel betalingen hebben wij de werking vastgesteld en als voldoende beoordeeld.
Personeel	○	n.v.t. 1)	✗	o.h.	Personeelsproces is in opzet adequaat, interne beheersing rondom WNT is een aandachtspunt.
Belastingopbrengsten	✓	n.v.t. 2)	n.v.t.	n.v.t.	Wij zullen een review uitvoeren op de werkzaamheden van de accountant van de Belastingen Samenwerking Drentsche Aa.
Omgevingsvergunningen	○	n.v.t. 1)	○	o.h.	Vanwege de omvang van de post kiezen wij voor een gegevensgerichte controleaanpak.
Subsidieverstrekking	○	n.v.t. 1)	✗	o.h.	Het belangrijkste aandachtspunt vormt het verkrijgen van één sluitend subsidieregister.
Grondexploitatie	✓	o.h.	○	o.h.	Controle werking staat gepland in januari.
Participatiewet	✓	n.v.t. 2)	n.v.t.	n.v.t.	Wij zullen een review uitvoeren op de werkzaamheden van de accountant van het Werkplein Drentsche Aa.
Jeugdzorg	○	n.v.t. 3)	✗	o.h.	De opzet van de ingerichte (IT) beheersmaatregelen is nog ontoereikend, BDO kiest voor een gegevensgerichte controleaanpak.
WMO	○	n.v.t. 3)	✗	o.h.	De opzet van de ingerichte (IT) beheersmaatregelen is nog ontoereikend, BDO kiest voor een gegevensgerichte controleaanpak.

✓ = voldoende

○ = verbeteringen mogelijk/ noodzakelijk

✗ = onvoldoende

o.h. = onderhanden

n.v.t. 1) = niet van toepassing, gegevensgerichte controle is efficiënter

n.v.t. 2) = niet van toepassing, proces is uitbesteed

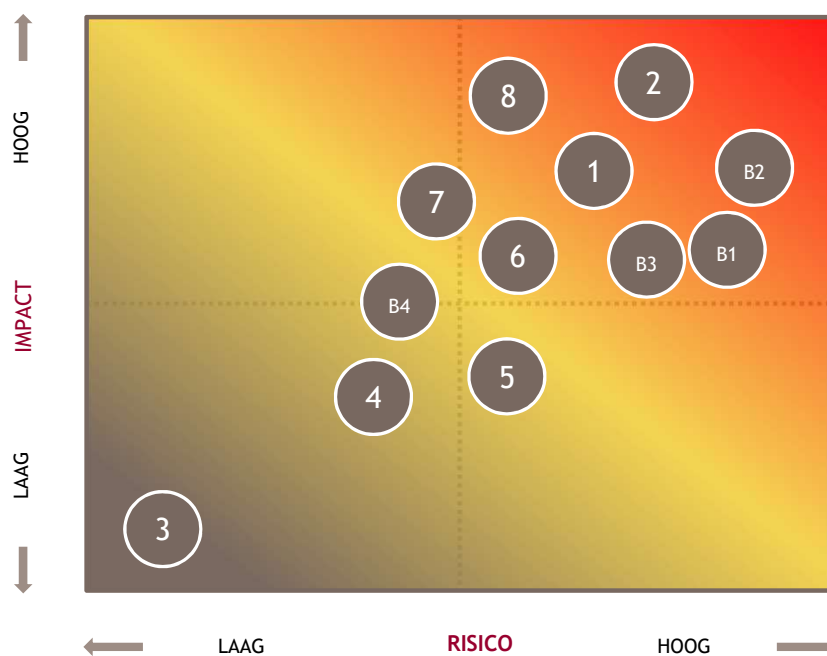
n.v.t. 3) = niet van toepassing, gezien bevindingen opzet en bestaan gegevensgerichte controle

Op basis van onze uitgevoerde werkzaamheden komen wij op dit moment tot de conclusie dat de beheersorganisatie van de gemeente (voor zover relevant voor de controle van de jaarrekening) voldoende tot goed scoort, rekening houdend met de uitkomsten van de werkzaamheden van de VIC. Omdat de AO/IB niet altijd goed is opgezet of goed werkt, kunnen wij voor wat betreft de insteek van onze controle nog niet altijd op de processen steunen.

Er zijn in onze aanpak daarom aanvullende gegevensgerichte werkzaamheden noodzakelijk zijn, zie voor de details van onze bevindingen en aanbevelingen de respectievelijke factsheets.

3.3 Detailbevindingen

De hiernaast genoemde detailbevindingen zijn verder uitgewerkt in de bijlagen



Korte toelichting detailbevindingen	
1	Inkopen: prestatielevering en juiste verwerking factuur (btw, kosten of investering) niet altijd gewaarborgd
2	Inkopen: naleving aanbestedingsregels niet geborgd
3	Personeel: Interne beheersing WNT niet belegd
4	Personeel: Er vindt geen bruto-netto controle plaats
5	Omgevingsvergunningen: Volledigheid opgelegde facturen niet geborgd
6	Subsidieverstrekingen: Geen sluitend subsidieregister aanwezig
7	Sociaal domein: Geen zichtbare controle woonplaatsbeginsel
8	Sociaal domein: prestatielevering niet altijd aanwezig
B1	Procedure autorisatiebeheer en controle op juistheid ingerichte autorisaties
B2	Administrator- en superuser-accounts toegekend aan lijnorganisatie
B3	Wijzigingenbeheer updates Civision en Beaufort niet toetsbaar
B4	Continuïteit - geen restoretests



4. IT beheersing

4.1

Inleiding IT beheersing

4.2

Bevindingen Civision Middelen

4.3

Bevindingen ProActive

4.4

Bevindingen Youforce

4.5

Bevindingen Mozard

4.6

Bevindingen Continuïteit

4.1 Inleiding IT beheersing

<p>Inleiding en acties Gemeente Tynaarlo IT beheersingsmaatregelen</p>	<p>Gedurende de zomer van 2018 hebben wij in het kader van de jaarrekeningcontrole 2018 een IT-audit uitgevoerd op de systemen Civision Middelen, ProActive, Youforce en Mozard. Tijdens deze IT audit is de opvolging van de bevindingen, welke geconstateerd zijn gedurende de IT-audit van boekjaar 2017, geanalyseerd. De applicatie Mozard is dit jaar aan de scope van de IT-audit toegevoegd vanwege de processen subsidies en sociaal domein.</p> <p>De Gemeente Tynaarlo zet stevig in op de IT beheersing. Dit uit zich mede door het opstellen van autorisatiematrices en het uitvoeren van self-assessments voor de tien grootste applicaties binnen het IT-landschap van de gemeente.</p> <p>Het adequaat opvolgen van bevindingen kost tijd. Wij hebben begrepen dat een deel van de opvolging van de bevindingen nog onderhanden is waardoor feitelijk voor een aantal controls nog geen zichtbare opvolging is geconstateerd. Wij onderschrijven de inspanningen om de organisatie van IT-systemen in control te krijgen.</p>
<p>Wij beoordelen betrouwbaarheid en continuïteit IT voor zover relevant voor de controle van de jaarrekening</p> <p>Beoordeelde systemen zijn</p> <ul style="list-style-type: none"> • Civision Middelen • ProActive • Youforce • Mozard 	<p>IT werkzaamheden en onze controlerende rol</p> <p>Ingevolge artikel 2:393, lid 4 BW, dient de accountant in zijn verslag aandacht te besteden aan de bevindingen die naar voren zijn gekomen uit de beoordeling van de automatiseringsomgeving wat betreft de betrouwbaarheid en continuïteit van de geautomatiseerde gegevensverwerking.</p> <p>Wij benadrukken dat onze jaarrekeningcontrole gericht is op het geven van een oordeel omtrent de jaarrekening zelf en zich niet primair richt op het doen van uitspraken omtrent de betrouwbaarheid en continuïteit van de geautomatiseerde gegevensverwerking als geheel of van onderdelen daarvan. De IT audit werkzaamheden zijn geïntegreerd in de controleaanpak van de jaarrekening.</p> <p>Het inzicht in de betrouwbare werking van ICT systemen en applicaties en het gebruik daarvan door de organisatie, vormen een onderdeel van de kwaliteit van de interne beheersing en de administratieve organisatie. Algemene IT beheersmaatregelen rond uw kritieke systemen leveren daarnaast een belangrijke bijdrage aan het mitigeren van de risico's op onbeheerste wijzigingen, ongeautoriseerde handelingen en het optreden van verstoringen met impact op de gegevensverwerking.</p> <p>De bevindingen zoals gerapporteerd in deze management letter zijn gericht geweest op het beoordelen van de opzet en het vaststellen van het bestaan van algemene IT beheersmaatregelen. Wij hebben, in samenwerking met onze IT- Auditors, een aantal van deze maatregelen in het kader van de controle van de jaarrekening beoordeeld voor de systemen Civision Middelen, ProActive, Youforce en Mozard. Dit om de impact van de risico's van onbeheerste wijzigingen, ongeautoriseerde handelingen en verstoringen te kunnen vaststellen voor die kritieke systemen die gekoppeld zijn aan de voor ons relevante processen en posten.</p>
<p>Detailbevindingen IT weergegeven in de bijlage</p>	<p>In de volgende sheets geven wij een samenvatting van onze bevindingen voor de applicaties Civision Middelen, ProActive, Youforce en Mozard. De detailbevindingen rondom deze systemen zijn opgenomen in de bijlage. Op het moment dat intern onvoldoende maatregelen in het beheer van de systemen aanwezig zijn, zullen aanvullende (gegevensgerichte) werkzaamheden moeten worden uitgevoerd om aan te tonen dat er zich geen risico's of fouten hebben voorgedaan. Wij sluiten dit hoofdstuk af met een overzicht van de (mogelijke) aanvullende werkzaamheden.</p>

4.1 Inleiding IT beheersing

E- facturering betekent directe koppeling bronssystemen aanbestedende diensten

Aantal belangrijke stappen in E- facturering

Advies: IT - audit / Quality Assurance op invoering E- facturering

Relevante IT ontwikkelingen bij de Gemeente Tynaarlo

Vanuit onze natuurlijke adviesrol zien wij een belangrijke ICT ontwikkeling die (op termijn) effect kan hebben op de interne beheersing en de controle van de jaarrekening.

E-facturering

Vanaf 18 april 2019 dienen alle aanbestedende diensten de benodigde voorzieningen te hebben getroffen om e-facturen te kunnen ontvangen en verwerken. E-facturatie houdt in dat alle facturen digitaal uitgewisseld worden in de vorm van een (XML-)bestand waarbij de facturen elektronisch van het ene (bron)systeem worden verwerkt in het andere (doel)systeem zonder tussenkomst van een functionaris. Het adequaat inrichten van het e-facturatieproces brengt diverse vraagstukken met zich mee omtrent projectmanagement, de inrichting en beheersing van processen (o.a. authenticatie en autorisatie), de automatisering (koppelingen) en de betrouwbaarheid van de systemen (o.a. beveiliging).

De staatssecretaris heeft aangegeven te willen weten wat op dit moment de stand van zaken bij gemeenten is. Daarom moesten de gemeenten voor 1 juli 2018 aan het PIANOo-programmabureau doorgeven in welke fase de organisaties zich bevinden: zijn ze al gestart, hoe ver staat het met de voorbereiding, is het project al klaar of staat het on hold. Het is ook onze ervaring dat bij veel overheidsorganisaties de IT General Controls nog niet zodanig op orde zijn, dat E-facturatie zonder veel moeite geïmplementeerd kan worden.

Een aantal belangrijke stappen om het e-facturatieproces adequaat in te richten zijn:

- Het in kaart brengen van de risico's en impact van e-facturatie op organisatorische processen, werkwijzen, bemensing en IT-systemen;
- Het opstellen van een projectplan voor het implementeren van e-facturatie;
- Het selecteren van een softwareleverancier;
- Het opstellen en uitvoeren van een projectplan;
- Het laten uitvoeren van een onderzoek naar de betrouwbaarheid van de systemen (beveiliging).

Wij hebben geconstateerd dat de gemeente Tynaarlo een project is gestart om e-facturatie binnen de gemeente mogelijk te maken. Dit project wordt uitgevoerd door de I&A coördinator in samenwerking met de functioneel beheerder van Civision Middelen. Er is geen plan van aanpak voor dit project opgesteld. Op hoofdlijnen geldt dat de gemeente inmiddels afspraken heeft gemaakt met KPN om medio augustus 2018 te testen of e-facturatie naar behoren werkt. Het streven is om dit eind augustus 2018 af te ronden. Wij adviseren de gemeente een IT Audit / Quality Assurance uit te voeren op de inrichting en invoering van E- facturering teneinde de juiste werking van het systeem te waarborgen. Graag denken wij tijdig met de gemeente mee over de gevolgen van E- facturering voor de interne beheersing van de processen en de betrouwbaarheid van de geautomatiseerde systemen.

4.2 Bevindingen IT beheersing

Overzicht resultaten IT Audit Civision Middelen

Voor een nadere onderbouwing van de norm, bevindingen en aanbevelingen verwijzen wij naar bijlage B.

Onderwerp	▲ : 2017	△ : 2018	Inschatting toereikendheid beheersingsmaatregel	
			Ontoereikend	Toereikend
1. Procedure autorisatiebeheer	▲	△		
2. Periodieke controle op juistheid ingerichte autorisaties	▲			
3. Identificatie van gebruikers voor toegang tot systemen en data		▲		
4. Wachtwoordbeleid		▲		
5. Administrators en superusers	▲			
6. Wijzigingenbeheer updates	▲			
7. Gescheiden omgevingen (ontwikkel-test-productie)	▲			

1. Functiewijzigingen worden zonder akkoord van leidinggevende doorgevoerd. Tevens vastgesteld dat accounts bij uitdiensttredingen niet tijdig worden gedeactiveerd.
2. Wij hebben begrepen dat een volledige review op juistheid van autorisaties en actualiteit van gebruikers is uitgevoerd, echter hebben wij dit niet vast kunnen stellen.
3. N.v.t. - Dit jaar niet opnieuw beoordeeld.
4. Akkoord.
5. Gebruikers met beheerrechten zijn formeel werkzaam vanuit de lijnorganisatie.
6. N.v.t. - In 2018 zijn geen wijzigingen voor Civision Middelen doorgevoerd.
7. N.v.t. - In 2018 zijn geen wijzigingen voor Civision Middelen doorgevoerd.

4.3 Bevindingen IT beheersing

Overzicht resultaten IT Audit ProActive

Voor een nadere onderbouwing van de norm, bevindingen en aanbevelingen verwijzen wij naar bijlage B.

Onderwerp	▲ : 2017	△ : 2018	Inschatting toereikendheid beheersingsmaatregel	
			Ontoereikend	Toereikend
1. Procedure autorisatiebeheer	▲	△		
2. Periodieke controle op juistheid ingerichte autorisaties	▲	△		
3. Identificatie van gebruikers voor toegang tot systemen en data		▲		
4. Wachtwoordbeleid	▲	△		
5. Administrators en superusers	△			
6. Wijzigingenbeheer updates		▲		
7. Gescheiden omgevingen (ontwikkel-test-productie)		▲		

1. Er is geen formeel proces omtrent autorisatiewijzigingen ingericht voor functies anders dan budgetbeheerders of budgethouders. Betreft een beperkt risico aangezien deze gebruikers geen budgetten kunnen goedkeuren.
2. Wij hebben begrepen dat een volledige review op juistheid van autorisaties en actualiteit van gebruikers is uitgevoerd, echter hebben wij dit niet vast kunnen stellen.
3. N.v.t. - Dit jaar niet opnieuw beoordeeld.
4. Wij hebben vastgesteld dat enkele wachtwoordeisen niet voldoen.
5. Gebruikers met beheerrechten zijn formeel werkzaam vanuit de lijnorganisatie.
6. N.v.t. - De assurance rapportage van ProActive is gedurende de interim periode nog niet gereed.
7. N.v.t. - De assurance rapportage van ProActive is gedurende de interim periode nog niet gereed.

4.4 Bevindingen IT beheersing

Overzicht resultaten IT Audit Youforce

Voor een nadere onderbouwing van de norm, bevindingen en aanbevelingen verwijzen wij naar bijlage B.

Onderwerp	▲ : 2017	△ : 2018	Inschatting toereikendheid beheersingsmaatregel	
	Ontoereikend	Toereikend	Ontoereikend	Toereikend
1. Procedure autorisatiebeheer	▲	△	Ontoereikend	Toereikend
2. Periodieke controle op juistheid ingerichte autorisaties	▲	△	Ontoereikend	Toereikend
3. Identificatie van gebruikers voor toegang tot systemen en data	▲	△	Ontoereikend	Toereikend
4. Wachtwoordbeleid	▲	△	Ontoereikend	Toereikend
5. Administrators en superusers	▲	△	Ontoereikend	Toereikend
6. Wijzigingenbeheer updates	▲	△	Ontoereikend	Toereikend
7. Gescheiden omgevingen (ontwikkel-test-productie)	▲	△	Ontoereikend	Toereikend

1. Wij hebben begrepen dat de autorisatiematrix niet overeenstemt met de rollen en rechten in het systeem.
2. Wij hebben begrepen dat een volledige review op juistheid van autorisaties en actualiteit van gebruikers is uitgevoerd, echter hebben wij dit niet vast kunnen stellen.
3. N.v.t. - Dit jaar niet opnieuw beoordeeld.
4. Akkoord.
5. Gebruikers met beheerrechten zijn formeel werkzaam vanuit de lijnorganisatie.
6. N.v.t. - De assurance rapportage van Youforce is gedurende de interim periode nog niet gereed.
7. N.v.t. - De assurance rapportage van Youforce is gedurende de interim periode nog niet gereed.

4.5 Bevindingen IT beheersing

Overzicht resultaten IT Audit Mozard

Voor een nadere onderbouwing van de norm, bevindingen en aanbevelingen verwijzen wij naar bijlage B.

△ : 2018

Onderwerp	Inschatting toereikendheid beheersingsmaatregel	
	Ontoereikend	Toereikend
1. Procedure autorisatiebeheer		
2. Periodieke controle op juistheid ingerichte autorisaties		
3. Identificatie van gebruikers voor toegang tot systemen en data		
4. Wachtwoordbeleid		
5. Administrators en superusers		
6. Wijzigingenbeheer updates		
7. Gescheiden omgevingen (ontwikkel-test-productie)		

1. Er is geen autorisatiematrix beschikbaar. Tevens wordt gebruik gemaakt van voorbeeldgebruikers bij het toewijzen of wijzigen van autorisaties.
2. Wij hebben begrepen dat een volledige review op juistheid van autorisaties en actualiteit van gebruikers is uitgevoerd, echter hebben wij dit niet vast kunnen stellen.
3. Akkoord.
4. Wij hebben vastgesteld dat enkele wachtwoordeisen niet voldoen.
5. Akkoord.
6. De keuze voor het doorvoeren van wijzigingen wordt niet formeel vastgelegd. Daarnaast worden testen alleen door functioneel beheerders uitgevoerd en (te) beperkt vastgelegd.
7. Akkoord.

4.6 Bevindingen IT beheersing

Overzicht resultaten IT Continuïteit

Voor een nadere onderbouwing van de norm, bevindingen en aanbevelingen verwijzen wij naar bijlage B.

Onderwerp	▲ : 2017	△ : 2018	Inschatting toereikendheid beheersingsmaatregel	
	Ontoereikend	Toereikend	Ontoereikend	Toereikend
1. IT Continuïteit				
2. Back-up oplossingen				
3. Periodieke restore test				

- De continuïteitsmaatregelen van applicatie ProActive, Youforce en Mozard zijn belegd bij diverse leveranciers. Wij hebben begrepen dat de leveranciers van ProActive van Youforce beschikken over een ISAE3402 type 2 verklaring, waarin wordt gesteld dat deze continuïteitsmaatregelen adequaat hebben gefunctioneerd. Aangezien de ISAE3402 type II assurance-rapportages voor ProActive en Youforce over 2018 nog niet beschikbaar zijn, zijn deze beheersingsmaatregelen voor deze applicaties voorlopig als ontoereikend beoordeeld. De leverancier van Mozard beschikt niet over een ISAE3402 of SOC2 rapportage waardoor het niet mogelijk is vast te stellen of de maatregelen omtrent continuïteit naar behoren hebben gewerkt.
- De continuïteitsmaatregelen zijn belegd binnen de gemeente Tynaarlo. De restore test voor Civision is in 2018 nog niet uitgevoerd. Naar verwachting zal deze in september als onderdeel van de jaarlijkse uitwijktest worden meegenomen.

4.7 Aanvullende werkzaamheden a.g.v. IT beheersing

Voor een aantal processen leiden de bevindingen van de IT-audit tot noodzakelijke aanvullende werkzaamheden om te kunnen komen tot een oordeel bij de jaarrekening

Noodzakelijke aanvullende werkzaamheden jaarrekening

De bevindingen van de IT audit leiden, met name vanwege de bevindingen t.a.v. het autorisatiebeheer, tot de conclusie dat wij niet kunnen steunen op de betreffende systemen. Zonder aanvullende herstelwerkzaamheden mogen wij derhalve niet zonder meer uitgaan van een betrouwbare output uit de IT systemen (lijstwerk). Dit leidt er toe dat aanvullende werkzaamheden vereist zijn om alsnog zekerheid te krijgen dat geen sprake is van materiële fouten in de jaarrekening ontstaan door de bevindingen in de IT omgeving.

In onderstaande tabel hebben wij samengevat bij welke processen in onze optiek aanvullende werkzaamheden vereist zijn. Over de details van deze aanvullend uit te voeren werkzaamheden gaan wij graag met de gemeente Tynaarlo in overleg.

Applicatie	Proces	ITGC's akkoord?	Aanvullende werkzaamheden
Civision Middelen	Alle financieel administratieve processen	Nee	Gegevensgerichte werkzaamheden op de betrouwbaarheid van het gehanteerde lijstwerk (vaststellen aansluitingen, rekenkundige juistheid, gehanteerde parameters, aantal deelwaarnemingen op line-items afhankelijk van de complexiteit van de lijst).
ProActive	Inkoop	Nee	Aangezien het wachtwoordbeleid als voldoende is beoordeeld, zou gebruik gemaakt kunnen worden van de digitale autorisaties in de applicatie. Aangezien niet alle ITGC's voldoende zijn is een zogenoemde 'test of one' niet voldoende. Gezien detailbevinding 1 is overigens sowieso een uitgebreidere steekproef noodzakelijk.
Mozard/ Aeolus	Sociaal domein	Nee	Gegevensgerichte werkzaamheden op de betrouwbaarheid van het gehanteerde lijstwerk (vaststellen aansluitingen, rekenkundige juistheid, gehanteerde parameters, aantal deelwaarnemingen op line-items afhankelijk van de complexiteit van de lijst).
Youforce	Personeel	Nee	Gegevensgerichte werkzaamheden op de betrouwbaarheid van het gehanteerde lijstwerk (vaststellen aansluitingen, rekenkundige juistheid, gehanteerde parameters, aantal deelwaarnemingen op line-items afhankelijk van de complexiteit van de lijst).
Bankapplicaties	Betalingen	Ja*	Vaststellen dat de functiescheiding die is aangebracht in de bankapplicaties het gehele jaar effectief is geweest.

*De procedure autorisatiebeheer, beheer van wijzigingen en continuïteit wordt afgedwongen door de BNG.

Overigens geeft de gemeente Tynaarlo aan dat zij ook achteraf maatregelen treffen waardoor de betrouwbaarheid van de applicaties en haar lijstwerk gewaarborgd wordt.



Bijlage A: Detailbevindingen processen



Bijlage B: Detailbevindingen ICT





Bijlage A: Factsheets en detailbevindingen per proces



Factsheet planning en control

Oordeel en (vervolg) aanpak planning en control

NORMEN EN VERWACHTINGEN T.A.V. PLANNING EN CONTROL CYCLUS

- Actuele planning voor de rapportage momenten
- Stramien voor het opstellen van specificaties bij een rapportage
- Stramien voor het opstellen van een rapportage (tussentijds dan wel jaarrekening)
- Controle op juistheid en volledigheid van de opgenomen gegevens in de rapportage
- Vaststellen dat de informatie welke ten grondslag ligt aan de rapportage betrouwbaar tot stand is gekomen
- Vaststellen dat de voorafgaande en nagekomen journaalposten zichtbaar worden gecontroleerd op toelaatbaarheid en juiste verwerking
- Verbijzonderde interne controle op interne beheersmaatregelen

INSCHATTING INTERNE BEHEERSMAATREGELEN

Beheersmaatregelen in het proces		
1. Controle / functiescheiding opstellen rapportage en de controle hierop		
2. Totstandkoming en autorisatie begroting (-wijzigingen)		
3. Controle op verwerking begrotingswijzigingen		
4. Totstandkoming tussentijdse rapportages		
5. Systeem van risico management		
6. Autorisatie van de voorafgaande en nagekomen journaalposten		

BEVINDINGEN EN EFFECT OP ONZE CONTROLAANPAK

Conclusie proces / controleaanpak				Opmerkingen
Opzet en bestaan AO/IB				Alle belangrijke procesrisico's worden afgedekt
Werking AO/IB				
IT beheers maatregelen				Beperkt van toepassing. Zie IT bevindingen in hoofdstuk 4.
VIC op proces				N.v.t.
Conclusie t.a.v. proces				Wij kunnen steunen op het proces, agv IT-bevindingen wel sprake van aanvullende werkzaamheden
Conclusie t.a.v. aanpak	Combinatie systeemgericht / gegevensgericht			

(AANVULLENDE) GEGEVENSGERICHTE WERKZAAMHEDEN

- Analyse van de memoriaal dagboeken
- Deelwaarneming op de memoriaalboekingen 2018
- Deelwaarneming op de transitorische posten

Factsheet Inkoop en aanbestedingen

Oordeel en (vervolg) aanpak inkoop proces

NORMEN EN VERWACHTINGEN T.A.V. HET INKOOPPROCES

- Actuele AO-beschrijving
- Vastgesteld inkoopbeleid en analyse inkoop
- Budgethoudersregeling op papier en in systeem
- Contract- en/of verplichtingenadministratie
- Sluitende interne beheersing op rechtmatigheidsrisico aanbestedingen
- Functiescheiding in financieel systeem t.a.v. bestellen / budget / prestatie (3-way match)
- Sluitende controle betalingsverkeer en crediteurenstamgegevens
- Sluitende IT General Controls rondom het IT-systeem
- Verbijzonderde interne controle op interne beheersmaatregelen
- Controle op betrouwbaarheid en juistheid van betaallijsten
- Interne analyse spendanalyse

INSCHATTING INTERNE BEHEERSMAATREGELEN

Beheersmaatregelen in het proces		
1. Sluitende interne beheersing op rechtmatigheidsrisico aanbestedingen		
2. Functiescheiding t.a.v. bestellen / budget / prestatie		
3. Controle op betaalbestand		
4. Controle op mutaties crediteurenstamgegevens		
5. Controle op juiste vorm aanbesteding		
6. Check op BTW-codering en verwerking		
7. Controle op activeren / kosten / onderhoud		

BEVINDINGEN EN EFFECT OP ONZE CONTROLAANPAK

Conclusie proces / controleaanpak				Opmerkingen
Opzet en bestaan AO/IB				Geen control in proces op aanbesteden
Werking AO/IB				Gezien bevindingen alleen werking kunnen vaststellen van controle op betaalbestand.
IT-beheersmaatregelen				Zie IT-bevindingen in hoofdstuk 4
VIC op proces				Controle hierop staat gepland in januari
Conclusie proces				Wij kunnen slechts gedeeltelijk steunen op het proces
Conclusie aanpak	Combinatie systeemgericht / gegevensgericht			

EXTRA GEGEVENSGERICHTE WERKZAAMHEDEN

- Gedetailleerde spendanalyse om de naleving van de EU aanbestedingsregels aan te tonen
- Steekproef op prestatielevering
- Analyse BTW-codering
- Controle juistheid activering / exploitatie / onderhoud



Bevinding 1

Bevinding 1: Controle prestatielevering, btw-boeking en verwerking als kosten of investering van inkoop niet altijd gewaarborgd			
Proces	Inkopen	Classificatie risicoprofiel:	Hoog
Jaar	2016 - 2018	Status:	Open
Categorie	Rechtmatigheid en getrouwheid	Impact:	Hoog
Bevinding	<p>Wij hebben geconstateerd dat in het inkoopproces de prestatielevering, de controle op juiste btw-boeking en verwerking als kosten of investering niet als afzonderlijke processtappen wordt afgedwongen dan wel zichtbaar worden vastgesteld en vastgelegd. U geeft aan dat de budgethouder bij facturen > € 1.500 de prestatielevering vaststelt en dit zichtbaar maakt door middel van zijn digitale autorisatie. Dit blijkt niet expliciet uit de autorisatie (die voor meerdere toetspunten geldt) of uit de procesbeschrijving en de onderbouwing van de prestatielevering wordt niet vastgelegd. Als gevolg hiervan is niet in alle gevallen aantoonbaar dat de prestatielevering, de verwerking van de btw en de verwerking als investering of kosten gecontroleerd is.</p> <p>Voor de gegevensgerichte werkzaamheden in het kader van de prestatielevering bij inkoop is door de IC-functionaris overigens reeds een deelwaarneming uitgevoerd. Uit deze deelwaarneming volgen geen bijzonderheden.</p>		
Risico	<p>Het risico bestaat dat bij de gemeente onterecht declaraties in rekening worden gebracht waarvoor geen/onvolledige/onjuiste prestatie verricht c.q. geleverd is door de wederpartij. Het risico bestaat dat, indien prestatielevering niet wordt vastgesteld, facturen onterecht geautoriseerd worden voor akkoord. Daarnaast bestaat het risico dat de btw niet juist geboekt wordt en dat de factuur niet op de juiste grootboekrekening wordt verantwoord.</p>		
Aanbeveling	<p>In het inkoopproces onderscheiden wij de volgende activiteiten die met elkaar verbonden en waarvan wij adviseren deze zichtbaar in het proces op te nemen:</p> <ul style="list-style-type: none"> o De bestelling: het uitvaardigen van de opdracht aan de leverancier, wat tot een verplichting leidt (verplichtingenregistratie). o De prestatielevering: het moment dat de leverancier goederen levert c.q. dienst verricht conform de bestelling (zichtbaar middels pakbon/rapportage/urenregistratie/proces verbaal/etc.). Dit leidt tot een afname van de uitstaande verplichting en tot een toename van de kosten. o De factuur: nadat is vastgesteld dat de factuur conform de bestelling is en dat de prestatie ook daadwerkelijk is geleverd, kan de factuur betaalbaar worden gesteld. 		
Aanvullende werkzaamheden	<p>Er dient een detailcontrole uitgevoerd te worden op de juistheid en rechtmatigheid van verantwoorde inkoopfacturen.</p>		



Bevinding 2

Bevinding 2: Naleving aanbestedingsregels niet geborgd			
Proces	Aanbestedingen	Classificatie risicoprofiel:	Hoog
Jaar	2016 - 2018	Status:	Open
Categorie	Rechtmatigheid en getrouwheid	Impact:	Hoog
Bevinding	Bij iedere bestelling > € 10.000 dient een inkoopmeldformulier ingevuld te worden door de afdeling waarbij de inkoper een begeleidingsformulier invult en aangeeft welke aanbestedingsvorm gekozen dient te worden. Deze betrokkenheid van de inkoper wordt niet afgedwongen. Daarmee is er geen sprake van een sluitend systeem waarmee wordt gewaarborgd dat vooraf de juiste aanbestedingsvorm wordt gekozen en dat een bevoegde functionaris akkoord gaat met de aanbesteding.		
Risico	Naar onze inschatting is niet geborgd dat de beheersmaatregelen volg- en controleerbaar 'sluitend' zijn en zijn de beheersmaatregelen niet preventief van aard. Wij kunnen om deze redenen vanuit onze controlerende rol niet zonder meer steunen op de beheersmaatregelen in het proces ten aanzien van aanbestedingen. Hierdoor ontstaat het risico dat de gemeente Tynaarlo niet voldoet aan de Europese Aanbestedingsregels en de eigen interne spelregels. Dit risico wordt overigens beperkt door verschillende andere maatregelen die de gemeente Tynaarlo heeft getroffen. Zo is in het najaar een spendanalyse uitgevoerd op (verwachte) inkopen waarvan terugkoppeling heeft plaatsgevonden naar het MT en verantwoordelijke managers. Ook is gedurende 2018 op verschillende andere manieren (presentatie, briefing, intranet) aandacht besteed aan het naleven van het inkoopproces.		
Aanbeveling	Wij adviseren om waarborgen te treffen zodat voor alle inkopen boven het bepaalde grensbedrag consultatie door de afdeling inkoop wordt afgedwongen en zichtbaar is.		
Aanvullende werkzaamheden	Evenals voorgaand jaar moet middels een zogenaamde spendanalyse (analyse van de totale lasten van de gemeente en hoe dit is aanbesteed) achteraf vastgesteld worden dat de inkopen rechtmatig zijn aanbesteed. Op basis van deze analyse zal gegevensgericht aan de hand van bewijsstukken de toegepaste aanbesteding onderbouwd moeten worden, danwel een verklaring opgeleverd dienen te worden waarom in een eventuele specifieke gevallen niet is aanbesteed.		

Factsheet Personeelsproces

Oordeel en (vervolg) aanpak personeelsproces



NORMEN EN VERWACHTINGEN T.A.V. HET PERSONEELPROCES

- Actuele AO-beschrijving
- Vastgestelde arbeidsvoorwaarden, actueel declaratiereglement
- Autorisatiematrix bevoegdheden
- Toetsingskader naleving CAO voorwaarden i.r.t. opgestelde arbeidsovereenkomsten
- 4-ogen principe omtrent controle mutaties salarisadministratie
- Sluitende IT General Controls rondom de IT omgeving
- Controle op betrouwbaarheid en juistheid van betaallijsten
- Verbijzonderde interne controle op interne beheersmaatregelen
- Uitwerking VIC WNT conform het BDO werkprogramma
- Autorisatiematrix bevoegdheden op papier en in systeem
- Interne analyse personeelskosten



BEVINDINGEN EN EFFECT OP ONZE CONTROLEANPAK

Conclusie proces / controleaanpak	✓	○	✗	Opmerkingen
Opzet en bestaan AO/IB		○		Nog niet alle belangrijke procesrisico's worden afgedekt
Werking AO/IB				n.v.t. gegevensgerichte controle is meer efficiënt
IT-beheers maatregelen			✗	Zie IT-bevindingen in hoofdstuk 4
VIC op proces				Controle hierop staat gepland in januari
Conclusie t.a.v. proces			✗	Wij kunnen niet steunen op het proces
Conclusie t.a.v. aanpak	Gegevensgericht			



INSCHATTING INTERNE BEHEERSMAATREGELEN

Beheersmaatregelen in het proces	👎	👍
1. Controle / functiescheiding verwerking mutaties salarisadministratie		
2. Autorisatie arbeidsovereenkomst conform mandaat		
3. Controle bruto / netto berekening		
4. Interne controle op volledige mutatieverwerking salarisadministratie		
5. Controle op declaraties		
6. Controle op naleving WNT		
7. Aansluiting subadministratie met financiële administratie		



EXTRA GEGEVENSGERICHTE WERKZAAMHEDEN

- Cijferanalyse loonkosten per FTE per periode
- Bruto-netto controle a.d.h.v. rondrekening sociale lasten
- Voorbereiding WNT controle door de IC-functionaris



Bevinding 3

Bevinding 3: Interne beheersing WNT niet belegd			
Proces	Personeelsproces	Classificatie risicoprofiel:	Laag
Jaar	2017 - 2018	Status:	Open
Categorie	Getrouwheid en rechtmatigheid	Impact:	Laag
Bevinding	<p>De Wet Normering Topinkomens is een complexe en gespecialiseerde regeling, waarbij het afgelopen jaar in de praktijk (in het algemeen) is gebleken dat de verantwoording vaak niet correct is. Per 1 juli 2017 is de Evaluatiewet WNT in werking getreden. Hiermee is de WNT op enkele onderdelen vereenvoudigd en verbeterd en worden de administratieve lasten voor WNT-instellingen verminderd. Ook scherpt de Evaluatiewet WNT de normering aan om wetsontwijking tegen te gaan. Voor de bepalingen van de Evaluatiewet WNT geldt dat zij op verschillende momenten in werking treden, deels ook met terugwerkende kracht.</p> <p>Gezien de beperkte controletoleranties, de noodzaak voor het onderbouwen van alle beloningsaspecten, de complexe regelingen ten aanzien van variabele beloningen, werk-naar-werk-regelingen, CAO- en WKR-bepalingen, aanscherping van de personele reikwijdte, anticumulatiebepalingen, etc., is het naar onze mening van belang hieromtrent goede interne beheersingsmaatregelen te treffen. Dat betekent dat gedurende het jaar een gedegen analyse plaatsvindt van de (ontwikkeling van de) regelgeving, wijziging in topfunctionarissen, mogelijke variabele beloningen en specifieke risico's van deze complexe regelgeving. Dat voorkomt vragen en discussie rondom het jaarrekeningtraject. Op dit moment wordt niet (tussentijds) geanalyseerd of (voormalige) topfunctionarissen voldoen aan de WNT.</p>		
Risico	Gezien de complexiteit van de regelgeving bestaat het risico op onjuiste en onrechtmatige verantwoording van de WNT, al dan niet met aanvullende verplichtingen van voormalig topfunctionarissen en personeel tot gevolg.		
Aanbeveling	Wij adviseren u gedurende het jaar interne beheersmaatregelen te treffen om dit risico te beperken. Wij zijn graag bereid hiervoor onze werkprogramma's hieromtrent te delen.		



Bevinding 4

Bevinding 4: Er vindt geen bruto-netto controle plaats			
Proces	Personeelsproces	Classificatie risicoprofiel:	Laag
Jaar	2018	Status:	Open
Categorie	Getrouwheid en rechtmatigheid	Impact:	Laag
Bevinding	Wij hebben geconstateerd dat het uitvoeren van een bruto-netto geen standaard onderdeel is in het proces van de afdeling salarisadministratie. Deze controle wordt eventueel alleen uitgevoerd indien de accountant hierom verzoekt.		
Risico	Gezien de periodieke wijzigingen in percentages bestaat het risico op onjuiste en onrechtmatige verantwoording van de salariskosten, waaronder de sociale lasten.		
Aanbeveling	Wij adviseren u dat een medewerker salarisadministratie periodiek (bij voorkeur in het begin van het jaar, na wijziging van diverse parameters) een bruto-netto berekening uitvoert op basis van de brongegevens en deze vergelijkt met de loonstrook uit de salarisadministratie om vast te stellen dat de juiste parameters toegepast worden.		

Factsheet Gemeentelijke belastingen

Oordeel en (vervolg) aanpak proces belastingen



NORMEN EN VERWACHTINGEN T.A.V. DE BELASTINGEN

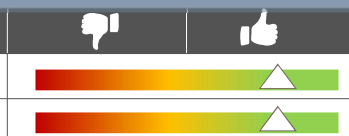
- Vastgestelde belastingverordeningen inclusief tarieventabel;
- Interne analyse belastingopbrengsten;
- Monitoring van de naleving van de dienstverleningsovereenkomst.



INSCHATTING INTERNE BEHEERSMAATREGELEN

Beheersmaatregelen in het proces

1. Gemeenteraad stelt jaarlijks belastingverordeningen vast (incl. tarieven)
2. Controle rapportages belastingkantoor inzake voortgang heffing en inning



BEVINDINGEN EN EFFECT OP ONZE CONTROLAANPAK

Conclusie proces / controleaanpak	✓	○	✗	Opmerkingen
Opzet en bestaan AO/IB	✓			Uitbesteed proces - Monitoring vanuit Tynaarlo
Werking AO/IB				n.v.t.
IT beheers maatregelen				n.v.t.
VIC op proces				n.v.t.
Conclusie proces	✓			Uitbesteed proces - Monitoring vanuit Tynaarlo
Conclusie aanpak	Gegevensgericht			



(AANVULLENDE) GEGEVENSGERICHTE WERKZAAMHEDEN

- Beoordelen intern vastgestelde aansluiting tussen de verantwoording van Belastingssamenwerking Drentsche Aa en Civision;
- Beoordelen controleverklaring bij de belastingverantwoording van Belastingssamenwerking Drentsche Aa.

Factsheet Omgevingsvergunningen

Oordeel en (vervolg) aanpak proces omgevingsvergunningen

NORMEN EN VERWACHTINGEN T.A.V. DE OMGEVINGSVERGUNNINGEN

- Actuele AO-beschrijving
- Vastgestelde legesverordeningen inclusief tarieventabel
- Budgethoudersregeling op papier en in systeem
- Betrouwbare subadministratie (SquitXO)
- Sluitende IT General Controls rondom het IT-systeem (SquitXO)
- Verbijzonderde interne controle op interne beheersmaatregelen

INSCHATTING INTERNE BEHEERSMAATREGELEN

Beheersmaatregelen in het proces		
1. Periodieke aansluiting sub-administratie (SquitXO) met financiële administratie		
2. Volledigheid aanvragen door middel van handhavers		
3. Controle door budgethouders op combinatie opbrengstsoort/plaats		
4. Functiescheiding t.a.v. betrouwbaarheid en rechtmatigheid beschikking		
5. Controle opbrengsten voor budgethouders obv begroting		

BEVINDINGEN EN EFFECT OP ONZE CONTROLAANPAK

Conclusie proces / controleaanpak				Opmerkingen
Opzet en bestaan AO/IB				Nog niet alle belangrijke procesrisico's worden afgedekt
Werking AO/IB				n.v.t. gegevensgerichte controle is meer efficiënt
IT-beheersmaatregelen				In dit proces zijn beheersmaatregelen veelal handmatig
VIC op proces				Controle hierop staat gepland in januari
Conclusie proces				Wij kunnen niet steunen op het proces
Conclusie aanpak				Gegevensgericht

EXTRA GEGEVENSGERICHTE WERKZAAMHEDEN

- Aansluiting tussen aantal verstrekte vergunningen (SquitXO) en verantwoorde opbrengsten in de financiële administratie.



Bevinding 5

Bevinding 5: Volledigheid opgelegde facturen niet geborgd			
Proces	Omgevingsvergunningen	Classificatie risicoprofiel:	Midden
Jaar	2018	Status:	Open
Categorie	Getrouwheid	Impact:	Midden
Bevinding	<p>In 2018 is het heffings- en inningsproces omtrent de vergunningen overgegaan van de gemeente Tynaarlo naar de gemeente Aa en Hunze. Hiertoe levert de gemeente Tynaarlo periodiek een lijst met te factureren vergunningen aan bij de gemeente Aa en Hunze, die vervolgens verantwoordelijk is voor het heffen en innen van deze bedragen.</p> <p>Wij hebben tijdens de interim-controle geconstateerd dat er geen zichtbare aansluiting wordt gelegd door de gemeente Tynaarlo tussen de te factureren vergunningen, de werkelijk gefactureerde bedragen en de financieel verantwoorde en ontvangen bedragen.</p>		
Risico	Het risico bestaat dat de opbrengsten onvolledig worden verantwoord, wanneer de gemeente Aa en Hunze deze niet volledig factureert.		
Aanbeveling	Wij adviseren om periodiek (minimaal elk kwartaal) zichtbaar de aansluiting te leggen tussen de te factureren vergunningen en de daadwerkelijk gefactureerde vergunningen door de gemeente Aa en Hunze.		



Factsheet proces Subsidieverstrekkingen

Oordeel en (vervolg) aanpak proces Subsidieverstrekkingen



NORMEN EN VERWACHTINGEN T.A.V. DE SUBSIDIEVERSTREKKINGEN

- Actuele AO-beschrijving
- Vastgestelde subsidieverordening en onderliggende beleidsregels
- Budgethoudersregeling op papier en in systeem
- Betrouwbaar subsidievolg-systeem
- Sluitende IT General Controls rondom het IT-systeem
- Verbijzonderde interne controle op interne beheersmaatregelen
- Interne analyse op verstrekte subsidies



INSCHATTING INTERNE BEHEERSMAATREGELEN

Beheersmaatregelen in het proces		
1. De subsidieverordening wordt vastgesteld door de gemeenteraad		
2. Functiescheiding t.a.v. verlenen subsidies		
3. Aansluiting tussen subsidievolg-systeem en financiële administratie		
4. Juiste en tijdige vaststelling verstrekte individuele subsidies		



BEVINDINGEN EN EFFECT OP ONZE CONTROLEANPAK

Conclusie proces / controleaanpak				Opmerkingen
Opzet en bestaan AO/IB				Nog niet alle belangrijke procesrisico's worden afgedekt
Werking AO/IB				n.v.t. gegevensgerichte controle is meer efficiënt
IT-beheers maatregelen				Zie IT-bevindingen in hoofdstuk 4
VIC op proces				Controle hierop staat gepland in januari
Conclusie t.a.v. proces				
Conclusie t.a.v. aanpak				Gegevensgericht



EXTRA GEGEVENSGERICHTE WERKZAAMHEDEN

- Aansluiting tussen subsidieverplichtingen en financiële administratie
- Toetsing VIC op juiste en tijdige vaststelling verstrekte subsidies



Bevinding 6

Bevinding 6: Geen sluitend subsidieregister			
Proces	Subsidieverstrekingen	Classificatie risicoprofiel:	Midden
Jaar	2018	Status:	Open
Categorie	Getrouwheid	Impact:	Midden
Bevinding	Wij hebben geconstateerd dat de gemeente Tynaarlo niet over één sluitend subsidieregister beschikt. Hierdoor wordt niet in alle gevallen afgedwongen dat de interne procedures omtrent subsidieverstrekingen worden nageleefd.		
Risico	Het risico bestaat dat subsidies worden verstrekt buiten de bevoegdheid van medewerkers om en mogelijk boven het subsidieplafond. Daarnaast bestaat het risico dat subsidies niet juist en tijdig worden vastgesteld.		
Aanbeveling	Wij adviseren om tot één sluitend subsidieregister te komen en de subsidielasten onder één separate kostenplaats te verantwoorden.		
Aanvullende werkzaamheden	Er dient een aansluiting te worden gelegd tussen de verstrekte subsidies vanuit Mozard, Stratech SBA en de verantwoorde subsidielasten in de financiële administratie. Daarnaast dient te worden beoordeeld of de verstrekte subsidies juist en tijdig zijn vastgesteld.		



Factsheet Jeugd

Oordeel en aanpak Jeugd



NORMEN EN VERWACHTINGEN T.A.V. HET PROCES RONDOM JEUGDWET

- Actuele AO-beschrijving aansluitend op de verordening Jeugdwet
- Richtlijnen t.b.v. de uit te voeren uniforme interne controles
- Budgethouders regeling op papier en in systeem en autorisatie matrix
- Toetsingskader rechtmatigheid Jeugdwet
- Sluitende interne beheersing op rechtmatigheidsrisico toekenning zorg ihkv Jeugdwet
- Functiescheiding in sub administratie t.a.v. de beoordeling aanvraag/doorverwijzing door consulent/ en de functionaris die de beschikking af geeft.
- Ingevulde checklist/onderzoeksrapport per aanvraag i.h.k.v. Jeugdwet
- Functiescheiding tussen degene die de beschikking afgeeft (budgethouder) en degene die de prestatielevering vaststelt bij ontvangst declaratie
- Verbijzonderde interne controle op aanvraag/doorverwijzing - en toekenningen



INSCHATTING INTERNE BEHEERSMAATREGELEN

Beheersmaatregelen in het proces

1. Autorisatie / functiescheiding tussen consulent die aanvraag/doorverwijzing beoordeelt en functionaris die beschikking goedkeurt en afgeeft		
2. Uniform toetsing-/beoordelingskader voor ontvangen aanvragen/doorverwijzingen		
3. Richtlijnen/beleid inzake de Jeugdwet		
4. Autorisatie op prestatielevering door hiertoe bevoegde functionaris		
5. Zichtbare controle op woonplaatsbeginsel		



BEVINDINGEN EN EFFECT OP ONZE CONTROLAANPAK

Conclusie proces / controleaanpak				Opmerkingen
Opzet en bestaan AO/IB				Nog niet alle belangrijke procesrisico's worden afgedekt
Werking AO/IB				Beheersmaatregelen (IT) voldoen niet aan alle vereisten
IT-beheers maatregelen				Zie IT-bevindingen in hoofdstuk 4
VIC op proces				Controle hierop staat gepland in januari
Conclusie t.a.v. proces				Wij kunnen niet steunen op het proces
Conclusie t.a.v. aanpak	Gegevensgericht			



EXTRA GEGEVENSGERICHTE WERKZAAMHEDEN

- Aansluiting vaststellen tussen de financiële administratie en de sub-administratie
- Steekproef op woonplaatsbeginsel, voldoen aan verordening en prestatielevering (inclusief PGB)

Factsheet WMO proces

Oordeel en aanpak WMO proces

NORMEN EN VERWACHTINGEN T.A.V. HET WMO PROCES

- Actuele AO-beschrijving aansluitend op de WMO verordening
- Richtlijnen t.b.v. de uit te voeren uniforme interne controles
- Budgethouders regeling op papier en in systeem
- Autorisatiematrix
- Toetsingskader rechtmatigheid WMO
- Sluitende interne beheersing op rechtmatigheidsrisico toekenning WMO
- Functiescheiding in sociaal domein systeem t.a.v. de aanvraag consultant en de functionaris die de beschikking afgeeft
- Ingevulde checklist/onderzoeksrapport per WMO aanvraag
- Functiescheiding tussen degene die de beschikking afgeeft (budgethouder) en degene die de prestatielevering vaststelt bij ontvangst declaratie
- Verbijzonderde interne controle op WMO aanvraag - en toekenningen



INSCHATTING INTERNE BEHEERSMAATREGELEN

Beheersmaatregelen in het proces		
1. Autorisatie / functiescheiding tussen consultant die aanvraag beoordeelt en functionaris die beschikking goedkeurt en afgeeft		
2. Uniform toetsing-/beoordelingskader voor ontvangen aanvragen		
3. Richtlijnen/beleid inzake de WMO		
4. Autorisatie op prestatielevering door hiertoe bevoegde functionaris		
5. Controle op betaalbestand		
6. Evaluatie bij her-aanvraag		



BEVINDINGEN EN EFFECT OP ONZE CONTROLAANPAK

Conclusie proces / controleaanpak				Opmerkingen
Opzet en bestaan AO/IB				Nog niet alle belangrijke procesrisico's worden afgedekt
Werking AO/IB				Beheersmaatregelen (IT) voldoen niet aan alle vereisten
IT-beheers maatregelen				Zie IT-bevindingen in hoofdstuk 4
VIC op proces				Controle hierop staat gepland in januari
Conclusie proces				Wij kunnen niet steunen op het proces
Conclusie aanpak	Gegevensgericht			



EXTRA GEGEVENSGERICHTE WERKZAAMHEDEN

- Aansluiting vaststellen tussen de financiële administratie en de sub-administratie
- Steekproef op prestatielevering (inclusief PGB)
- Incasso van eigen bijdrages vaststellen a.d.h.v. CAK opgave
- Steekproef/controle of het toetsingskader is nageleefd (controle op rechtmatigheid)



Bevinding 7

Bevinding 7: Controle woonplaatsbeginsel			
Proces	WMO/ Jeugd	Classificatie risicoprofiel:	Midden
Jaar	2016 - 2018	Status:	Open
Categorie	Rechtmatigheid	Impact:	Midden
Bevinding	<p>Bevinding voorgaande jaren Er is geen sprake van een uniform toetsings-/beoordelingskader waaraan ontvangen aanvragen zichtbaar worden getoetst.</p> <p>Opvolging 2018 Wij constateren dat u bovenstaande bevinding deels heeft opgevolgd in 2018. Er vindt een zichtbare collegiale toetsing plaats op de beschikking en bij akkoord van de jurist gaat de beschikking naar de vakmanager voor ondertekening. Echter vindt er nog geen zichtbare controle plaats op het woonplaatsbeginsel.</p>		
Risico	Het risico bestaat dat beschikkingen onrechtmatig verstrekt worden.		
Aanbeveling	Wij adviseren om de controle van het woonplaatsbeginsel zichtbaar vast te leggen op het bespreekverslag. Deze toetsing dient zichtbaar plaats te vinden door een andere medewerker dan de consulent die het plan van aanpak heeft opgesteld.		
Aanvullende werkzaamheden	Er dient een detailcontrole uitgevoerd te worden of het toetsingskader is nageleefd (rechtmatigheid) en beschikkingen rechtmatig tot stand zijn gekomen.		





Bevinding 8

Bevinding 8: Controle prestatielevering sociaal domein niet altijd aanwezig			
Proces	WMO/ Jeugd	Classificatie risicoprofiel:	Hoog
Jaar	2016 - 2018	Status:	Open
Categorie	Rechtmatigheid en getrouwheid	Impact:	Hoog
Bevinding	Bij herindicaties bij zorg in natura vindt door de gemeente Tynaarlo een zichtbare controle plaats waaruit blijkt dat de prestatie geleverd is. Dit is niet het geval bij nieuwe cliënten en bij PGB dossiers.		
Risico	Het risico bestaat dat bij de gemeente onterecht declaraties in rekening worden gebracht waarvoor geen/onvolledige/onjuiste prestatie verricht c.q. geleverd is door de wederpartij.		
Aanbeveling	Wij adviseren om voor ieder dossier de prestatielevering zichtbaar te maken door bijvoorbeeld in de bespreekverslagen een evaluatie van de geleverde zorg op te nemen. Gedurende 2017 heeft u dit reeds geïmplementeerd voor dossiers waarbij sprake is van een herindicatie.		
Aanvullende werkzaamheden	Er dient een detailcontrole uitgevoerd te worden of prestaties zijn geleverd, of op een andere manier dient zekerheid verkregen te worden over de prestatielevering (controleverklaringen zorgaanbieders).		
Reactie gemeente Tynaarlo	Eind 2018 zijn we gestart met training in de sociale teams om eenduidige gespreksverslagen te maken. In 2019 wordt dit verder doorontwikkeld, dan komen regievoering en prestatielevering nadrukkelijk aan bod.		

Factsheet Participatiewet

Oordeel en (vervolg) aanpak proces belastingen



NORMEN EN VERWACHTINGEN T.A.V. DE BELASTINGEN

- Vastgestelde verordeningen Participatieweg;
- Interne analyse kosten en ontwikkelingen t.a.v. uitkeringsverstrekking;
- Monitoring van de naleving van de dienstverleningsovereenkomst.



INSCHATTING INTERNE BEHEERSMAATREGELEN

Beheersmaatregelen in het proces

1. Richtlijnen/beleid inzake de Participatiewet



2. Controle rapportages Werkplein inzake (financiële) voortgang



BEVINDINGEN EN EFFECT OP ONZE CONTROLAANPAK

Conclusie proces / controleaanpak	✓	○	✗	Opmerkingen
Opzet en bestaan AO/IB	✓			Uitbesteed proces - Monitoring vanuit Tynaarlo
Werking AO/IB				n.v.t.
IT beheers maatregelen				n.v.t.
VIC op proces				n.v.t.
Conclusie proces	✓			Uitbesteed proces - Monitoring vanuit Tynaarlo
Conclusie aanpak	Gegevensgericht			



(AANVULLENDE) GEGEVENSGERICHTE WERKZAAMHEDEN

- Beoordelen intern vastgestelde aansluiting tussen de verantwoording van Werkplein Drentsche Aa;
- Beoordelen controleverklaring bij de verantwoording van Werkplein Drentsche Aa.

Factsheet Grondexploitaties

Oordeel en (vervolg) aanpak proces grondexploitaties

NORMEN EN VERWACHTINGEN T.A.V. DE GRONDEXPLOITATIE

- Actuele AO-beschrijving
- Jaarlijkse actualisatie van het MPG en rapportage's (peilstok)
- Vastgestelde nota grondbeleid
- Jaarlijkse grondprijzenbrief
- Stedelijke programma's
- Budgethoudersregeling op papier en in systeem
- Sluitende IT General Controls rondom het IT-systeem
- (Verbijzonderde) interne controle op onderbouwing van schattingen en wijzigingen in ramingen

INSCHATTING INTERNE BEHEERSMAATREGELEN

Beheersmaatregelen in het proces		
1. Het MPG wordt vastgesteld en periodiek geactualiseerd		
2. Periodieke actualisering of herziening grondexploitaties		
3. Jaarlijkse resultaatbepaling tbv jaarrekening en afsluiting grex		
4. Uniforme methodiek voor bepaling voorziening en winst-verliesneming		
5. Uniforme methodiek/besluitvorming voor doorberekening interne kosten		
6. Zichtbare controle op grondverkopen		

BEVINDINGEN EN EFFECT OP ONZE CONTROLAANPAK

Conclusie proces / controleaanpak				Opmerkingen
Opzet AO/IB				
Bestaan en werking AO/IB				Controle werking is gepland in januari
IT beheersmaatregelen				In dit proces zijn beheersmaatregelen veelal handmatig
VIC op proces				Controle hierop staat gepland in januari
Conclusie proces				Wij kunnen steunen op het proces.
Conclusie aanpak	Combinatie systeemgericht / gegevensgericht			

(AANVULLENDE) GEGEVENSGERICHTE WERKZAAMHEDEN

- Beoordelen geactualiseerd MPG en toets op onderbouwing parameters en actualisatie schattingen
- Toetsing/steekproef betrouwbaarheid output en berekeningen
- Detailcontrole op grondexploitaties bijgeschreven kosten

Factsheet Beheersing Verbonden Partijen

Oordeel en (vervolg) aanpak verbonden partijen



NORMEN EN VERWACHTINGEN T.A.V. VERBONDEN PARTIJEN

- Actuele nota verbonden partijen
- Inventarisatie verbonden partijen (zowel bij begroting als jaarrekening);
- Periodieke tussentijdse monitoring op resultaten verbonden partijen en (indien van toepassing) tijdig een begrotingswijziging opstellen;
- Beoordelen jaarrekeningen 2018 van de verbonden partijen.



INSCHATTING INTERNE BEHEERSMAATREGELEN

Beheersmaatregelen in het proces		
1. Actuele nota verbonden partijen		
2. Rapportage in begroting, beraps en jaarrekening		
3. Periodieke (her)inschatting risico's verbonden partijen (bestuurlijk/financieel/waardering irt jaarrekening) (risicomanagement)		
4. Periodieke monitoring (beleidsmatig, juridisch, financieel)		

Op dit moment wordt gewerkt aan een actuele nota verbonden partijen

Voor de beoordeling van punt 4 hebben wij de onderbouwingen nog niet ontvangen



BEVINDINGEN EN EFFECT OP ONZE CONTROLAANPAK

Conclusie proces / controleaanpak				Opmerkingen
Opzet en bestaan AO/IB				Niet alle procesrisico's worden afgedekt
Werking AO/IB				n.v.t.
IT beheers maatregelen				n.v.t.
VIC op proces				n.v.t.
Conclusie proces				Wij kunnen niet volledig steunen op het proces
Conclusie aanpak	Gegevensgericht			



(AANVULLENDE) GEGEVENSGERICHTE WERKZAAMHEDEN

- Beoordelen jaarrekeningen 2018 van de verbonden partijen



Bijlage B: Detailbevindingen IT

Oordeel en (vervolg) aanpak IT General Controls





Bevinding 1

Bevinding 1: Procedure autorisatiebeheer & Periodieke controle op juistheid ingerichte autorisaties			
Proces	IT beheersing - Procedure autorisatiebeheer & Periodieke controle op juistheid ingerichte autorisaties	Classificatie risicoprofiel:	Hoog
Jaar	2018	Status:	Open
Categorie	Civision Middelen, ProActive, Youforce en Mozard	Impact:	Hoog
Bevinding	<p>Voor het aanmaken, wijzigen en verwijderen van gebruikers en rechten in de applicatie ProActive wordt een formeel proces gehanteerd voor budgetbeheerders en budgethouders. Echter wordt geen formele werkwijze gehanteerd voor gebruikers anders dan budgetbeheerders of budgethouders die rechten benodigd hebben in ProActive. Dit risico is beperkt aangezien deze medewerkers geen budgetten kunnen goedkeuren in ProActive. Voor Civision Middelen is vastgesteld dat autorisatiewijzigingen zonder akkoord van de leidinggevende doorgevoerd kunnen worden. Tevens is voor één willekeurig gekozen account vastgesteld dat deze een maand na uitdiensttreding is gedeactiveerd in Civision Middelen.</p> <p>Voor de applicaties Civision Middelen, ProActive en Youforce is vanuit de interne controle afdeling een autorisatiematrix opgesteld teneinde correcte autorisaties toe te wijzen en periodieke reviews uit te voeren. Voor Youforce hebben wij begrepen dat deze autorisatiematrix niet overeenstemt met de rollen en rechten in het systeem. Voor Mozard is geen autorisatiematrix opgesteld. Tevens worden voorbeeldgebruikers voor het toewijzen van autorisaties binnen Mozard gebruikt.</p> <p>Om adequate procedures rondom het aanmaken, wijzigen en verwijderen van gebruikers met bijbehorende rechten in applicaties te borgen dient periodiek een review op basis van een autorisatiematrix plaats te vinden op de gebruikers met bijbehorende rechten. Wij hebben begrepen dat vanuit de self-assessment reviews zijn uitgevoerd voor de applicaties Civision Middelen, ProActive, Youforce en Mozard op de juistheid van autorisaties en actualiteit van gebruikers. Echter hebben wij het bestaan van deze reviews niet kunnen vaststellen voor Civision Middelen, Youforce en Mozard. Voor ProActive hebben wij enkel een review op de actualiteit van gebruikers kunnen vaststellen.</p>		
Risico	Door het ontbreken van formele gebruikersbeheerprocessen en de naleving hiervan bestaat het risico dat personen onterechte gebruikers en/of rechten bezitten en hierdoor de functiescheidingsprincipes van de Gemeente Tynaarlo mogelijk doorbroken kunnen worden met het risico op ongeautoriseerde handelingen.		
Aanbeveling	<p>Het verdient de aanbeveling een formeel proces te hanteren voor het aanmaken, wijzigen en verwijderen van rechten in ProActive en Civision Middelen. Hierbij dient rekening te worden gehouden met het autoriseren van deze verzoeken door directe leidinggevenden. Tevens verdient het aanbeveling om uitdiensttredingen direct na uitdienstdatum dicht te zetten teneinde ongeautoriseerde toegang te voorkomen.</p> <p>Voor Mozard verdient het de aanbeveling een autorisatiematrix voor Mozard op te stellen welke applicatie overstijgend dient te zijn zodat de gewenste functiescheidingsprincipes zichtbaar worden gemaakt. Aan de hand van deze matrix dienen de verzoeken tot het aanvragen, muteren en verwijderen van gebruikers met rollen en rechten beoordeeld te worden alvorens deze worden doorgevoerd. Voor Youforce verdient het de aanbeveling de autorisatiematrix te laten aansluiten met de rollen en rechten in het systeem.</p> <p>Ook dient de bovengenoemde gebruikersreview op juistheid en actualiteit van gebruikers en toegewezen autorisaties zichtbaar te worden vastgelegd voor de applicaties Civision Middelen, ProActive, Youforce en Mozard.</p>		



Bevinding 2

Bevinding 2: Administrators en superusers			
Proces	IT beheersing - Administrators en superusers	Classificatie risicoprofiel:	Hoog
Jaar	2018	Status:	Open
Categorie	Civision Middelen, ProActive en Youforce	Impact:	Hoog
Bevinding	Wij hebben begrepen dat het applicatiebeheer van Civision Middelen, ProActive en Youforce formeel belegd is in de lijnorganisatie van de gemeente Tynaarlo. Voor Civision Middelen hebben wij drie beheeraccounts vastgesteld van medewerkers werkzaam in de lijnorganisatie. Voor ProActive hebben wij twee beheeraccounts vastgesteld van medewerkers werkzaam in de lijnorganisatie. Voor Youforce hebben wij twee beheeraccounts vastgesteld van medewerkers werkzaam in de lijnorganisatie.		
Risico	Accounts met beheerrechten bezitten alle rechten en kunnen hiermee gewenste functiescheidingen doorbreken en eventueel ongeautoriseerde wijzigingen (bijvoorbeeld stamgegevens of financiële transacties) doorvoeren. Dit is een inherent risico van beheeraccounts echter wordt dit risico aanzienlijk verhoogd door deze accounts te beleggen in de lijnorganisatie.		
Aanbeveling	Het verdient aanbeveling om het aantal beheeraccounts binnen de verschillende applicaties zoveel mogelijk in te perken. Tevens adviseren wij om een duidelijke functiescheiding aan te brengen tussen het gebruik en het beheer van applicaties. Dit bijvoorbeeld door de kritische applicatiebeheer processen (zoals o.a. het aanmaken, verwijderen, wijzigen van gebruikers en rechten, het wijzigen van systeeminstellingen zoals wachtwoordinstellingen, logininstellingen, het installeren van updates) te centraliseren bij de ICT afdeling.		





Bevinding 3

Bevinding 3: Wachtwoordbeleid			
Proces	IT beheersing -Wachtwoordbeleid	Classificatie risicoprofiel:	Middel
Jaar	2018	Status:	Open
Categorie	ProActive en Youforce	Impact:	Middel
Bevinding	Op basis van AD analyse hebben wij vastgesteld dat van 21 ProActive gebruikers en 41 Mozard gebruikers het wachtwoord op AD niet verloopt.		
Risico	Gemeente Tynaarlo loopt op basis van het ontbreken van adequate wachtwoordinstellingen het risico dat wachtwoorden door onbevoegden worden achterhaald en kunnen worden misbruikt. Hierdoor zouden mogelijk de functiescheidingsprincipes doorbroken kunnen worden en ongeautoriseerde handelingen worden uitgevoerd.		
Aanbeveling	Het verdient aanbeveling om de wachtwoordeisen conform het wachtwoordbeleid van gemeente Tynaarlo in te richten.		



Bevinding 4

Bevinding 3: Wijzigingenbeheer updates & Gescheiden omgevingen			
Proces	IT beheersing - Wijzigingenbeheer updates & Gescheiden omgevingen	Classificatie risicoprofiel:	Hoog
Jaar	2018	Status:	Open
Categorie	Civision Middelen, ProActive, Youforce en Mozard	Impact:	Hoog
Bevinding	<p>Wij hebben begrepen dat in 2018 geen wijzigingen voor Civision Middelen zijn doorgevoerd. Voor de applicaties ProActive en Youforce wordt gebruik gemaakt van een SaaS-oplossing. Daarmee valt het change management proces onder verantwoordelijkheid van de leveranciers. De leveranciers (ProActive en Raet) beschikken over een ISAE3402 type II assurance-rapportage waarin de interne beheersingsmaatregelen van het change management proces worden getoetst. De assurance-rapportages over 2018 zijn nog niet beschikbaar, derhalve kunnen wij niet met zekerheid vaststellen dat het change managementproces naar behoren gewerkt heeft.</p> <p>Voor Mozard geldt dat de functioneel beheerders i.o.m. de I&A coördinator bepalen of een release wordt doorgevoerd op de productieomgeving. Deze keuze wordt niet formeel vastgelegd. Daarnaast hebben wij vastgesteld dat test scripts worden gebruikt teneinde de wijzigingen voor Mozard te testen op de testomgevingen. Deze testen worden enkel door de functioneel beheerders uitgevoerd en (te) beperkt vastgelegd.</p>		
Risico	<p>Omdat de testwerkzaamheden niet structureel worden vastgelegd, testen niet door eindgebruikers worden uitgevoerd en de keuze voor het doorvoeren van releases vooraf niet wordt vastgelegd, bestaat het risico dat testwerkzaamheden ad-hoc en niet gestructureerd worden uitgevoerd. Hierdoor wordt mogelijk niet effectief en efficiënt getest wat ten koste kan gaan van de kwaliteit van de testwerkzaamheden en de productiviteit. Indien de testresultaten voor het in productie nemen van de wijziging niet structureel worden vastgelegd, bestaat het risico achteraf niet kan worden vastgesteld of een softwarewijziging terecht in de productieomgeving is geplaatst.</p>		
Aanbeveling	<p>Het verdient aanbeveling de keuze voor het doorvoeren van een release vast te leggen. Daarnaast verdient het aanbeveling de testen te laten uitvoeren door eindgebruikers waarbij de testscripts volledig worden doorlopen en vastgelegd.</p> <p>Voor de assurance-rapportages verdient het de aanbeveling deze rapportages jaarlijks op te vragen en zichtbaar te beoordelen.</p>		



Bevinding 5

Bevinding 5: IT Continuïteit			
Proces	IT beheersing - IT Continuïteit	Classificatie risicoprofiel:	Middel
Jaar	2018	Status:	Open
Categorie	Civision Middelen, ProActive, Youforce en Mozard	Impact:	Middel
Bevinding	<p>Wij hebben begrepen dat geen wijzigingen zijn aangebracht aan de maatregelen voor Civision Middelen omtrent continuïteit. De restore test voor Civision Middelen is in 2018 nog niet uitgevoerd. Naar verwachting zal deze in september als onderdeel van de jaarlijkse uitwijktest worden meegenomen.</p> <p>Voor ProActive, Youforce en Mozard wordt gebruik gemaakt van een SaaS-oplossing, waardoor het continuïteitsproces onder verantwoordelijkheid valt van de leveranciers. De leveranciers van ProActive en Raet beschikken over een ISAE3402 type II assurance-rapportage waarin de interne beheersingsmaatregelen van het continuïteitsproces worden getoetst. De assurance-rapportage over 2018 is nog niet beschikbaar, derhalve kunnen wij niet met zekerheid vaststellen dat het continuïteitsproces naar behoren gewerkt heeft. De leverancier van Mozard beschikt niet over een ISAE3402 of SOC2 assurance-verklaring waardoor het niet mogelijk is zekerheid te verkrijgen over de beheersingsmaatregelen omtrent continuïteit.</p>		
Risico	<p>Door het niet periodiek testen van de back-up data van Civision Middelen d.m.v. een volledige restore test bestaat het risico dat back-up data niet te restoren is in geval van nood. Het risico is echter beperkt vanwege het feit dat geen verstoringen zich hebben voorgedaan in 2018.</p>		
Aanbeveling	<p>Het verdient aanbeveling periodiek restore testen uit te voeren en de resultaten hiervan vast te leggen om de bruikbaarheid van de back-up data te testen. Tevens verdient het aanbeveling zekerheid te verkrijgen over de continuïteitsmaatregelen die de leverancier van Mozard getroffen heeft.</p>		



Nieuwe perspectieven

In de nieuwe economie doen kansen zich sneller voor dan ooit. Nieuwe spelregels geven een boost aan zakelijk werken. En een nieuwe generatie staat klaar om het anders te doen. Beter, slimmer, innovatiever. Wie succesvol wil ondernemen, moet zelf ook vernieuwen. Open staan voor verandering. En met open vizier kijken naar de mogelijkheden die voor ons liggen.

Nieuwe perspectieven, dát is wat BDO u wil bieden. En kan bieden, dankzij onze unieke combinatie van lokale marktkennis en een internationaal netwerk. Persoonlijke dienstverlening en een professionele aanpak. BDO helpt u graag om vanuit een andere invalshoek naar uw business te kijken. Zodat u de juiste beslissingen neemt om uw organisatie sterker, wendbaarder en succesvoller te maken. Of u nu een mkb-bedrijf, familiebedrijf, publieke organisatie of internationale onderneming bent.

BDO kijkt graag met u vooruit. Samen komen we tot nieuwe inzichten en nieuwe kansen in uw markt. Samen creëren we nieuwe perspectieven.

BDO Accountants & Adviseurs verleent vanuit 28 vestigingen in heel Nederland en met ruim 2.150 professionals diensten op het gebied van accountancy, belastingadvies en consultancy.

BDO adviseert ondernemingen in tal van branches en is sterk in de advisering aan het Nederlandse middenbedrijf, (semi-) overheidsinstellingen en familiebedrijven. Of het nu gaat om een controle van uw jaarrekening, de begeleiding van een ingewikkelde overname of een fiscaal advies op maat. In alle gevallen heeft u te maken met professionals. Zowel lokaal, regionaal, landelijk als internationaal. BDO maakt deel uit van het internationale BDO-netwerk (actief in 158 landen, meer dan 67.000 medewerkers wereldwijd) dat bestaat uit zelfstandige en onafhankelijke organisaties, die over de hele wereld onder de merknaam BDO actief zijn op het gebied van de zakelijke dienstverlening. Dat maakt ons in alle opzichten bijzonder betrokken. Kijk voor meer informatie op www.bdo.nl

All rights reserved 2017